

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

ראש השנה

גליון א (שנה)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראץ עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ב"ה ראש השנה זה שנת משיח ה'תשמ"ז

ת ו כ ו ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

במכתב כללי דח"י אלול בענין המאורעות שבהם קשורים היו"ט . ד
במכתב כללי ג' דסליחות מנהג ישראל תורה היא ז
ק"ש פעמים ביום או חיוב תמיד ז
מנין מצות דרבנן ח

ש י ח ו ת

ט ג' ימים הול מציאות אחת
יא ד' שיטות בעבודת כה"ג ביוה"כ
יב תרומת הדשן שביוה"כ הוה עבודת לילה
יג שיטת הרמב"ם בתרומת הדשן שביוה"כ
יד למה להרמב"ם אי"צ כה"ג לתרומת הדשן שביוה"כ
טו בני"י מוסיפים בשבת ענין השמחה
טו ההתהוות בכל רגע - למה אי"ז ר"ה
טז מרידה למעלה
יח למה לא נטמא המטהר בפרה אדומה
יח בענין הנ"ל

ח ס י ד ו ת

יט הזהירות בהזכרת וידוי בר"ה
כב מהו העילוי בקיום המצוות
כג איך ישראל לך לב דהקב"ה
כד גיעה ועיון שוים הם?

ר מ ב ם

כה פ"א אמה אמה ורובד שלש במדות פ"ג
כז סוכה האם חייבת במזוזה

ש ו נ ו ת

ל רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ' האזינו
ל ציונים לד"ה להבין המשנה יו"ט וכו' שבלקו"ת

מקומות בחסידות שמציינים לקבלה בשם עה"ח לג
רשימת שיחות כ"ק אדמו"ר מהרי"צ תש"ו - תש"י לו

ה ל ו ם ה ל ו ם

ציונים ללוח היום יום מב

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

א. בהמכ' כללי מ"יום ב' פ' נצבים-וילך, ח"י אלול, ה'תשמ"ו" מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א חילוק בולט בין ר"ה לשאר יו"ט וזלה"ק "כידוע, זיינען די יו"ט וכו' באצייכנט אין דער תורה אלס "מקראי קדש" וכו' אין צוגאב דערצו וכו' זיי זיינען אלע פארבונדן מיט הויפט געשעענישען אין די דבריהימים פון אידישען פאלק, סיי געשעענישען וועלכע זיינען למעלה מדרך הטבע (איבער נאטירלעך), סיי געשעענישען אין טבע, אבער דאס גופא גיט יעדען איינעם פון די שלש רגלים זיין ספעציפיש'ן כאראקטער: פסח כו' יצי"מ כו' שבועות כו' מ"ת כו' סוכות כו' איז א דערמאנונג פון דער ספעציעלע השגחה'דיקער באציאונג כו' יוהכ"פ כו' תשובה כו' און אפילו שבת כו' איז דאך א טאג "זכר למעשה בראשית" און אויך- "זכר ליצי"מ".

אין אויסנאם איז ר"ה, דער יו"ט ר"ה כו' איז כו' לכ' ניט פארבונדען מיט א געשעעניש אין דעם לעבען ספעציעל פון אידישען פאלק, און אויך ניט מיט א נס למעלה מדרך הטבע, נאר אדרבא די באשאפונג פון טבע" עכלה"ק.

ולכ' צ"ב: א) למה כ' בתחילה "סיי געשעענישען כו' למעלה מדרך הטבע כו' סיי געשעענישן אין טבע", והרי כל אלו שמפרט הם ענינים שלמעלה מן הטבע לכ'?

ב) את"ל דבתחילה כשכ' בין למעלה כו' בין בטבע, קאי אמשי"כ לעיל מיני' דמיירי ביו"ט, שזה כולל כל יו"ט אפי' חנוכה ופורים שהיו בטבע, אבל כשמפרט אח"כ מפרט בנוגע שלש רגלים רק (כמדויק בשינוי הלשון בפנים המכ'), מ"מ הא גופא טעמא בעי, דפתח ביו"ט, סתם, וסיים ב"ש שלש רגלים?"

ג) מהו האריכות הלשון שכ' בענין סוכות, דלכ' הול"ל בקיצור (בכדי שיהי' הלשון מתאים ודומה להלשון שכ' בפסח ושבועות): "סוכות איז דער יו"ט פון כו' בסוכות (ענני הכבוד) הושבתי גו' און גלייכצייטיג וכו' (ועד"ז ביוהכ"פ), ולמה האריך ושינה הלשון?

ד) מה שהק' בר"ה, שגם אינה קשורה בנס למעלה מן הטבע וכו', לכ' אי"מ, הרי כ' בתחילה שיו"ט הוא בין אם קשור במאורע למעלה מן הטבע בין אם קשור במאורע בטבע, (כנ"ל), ומהו הקושיא על ר"ה?

ה) יתירה מזו, הרי בשבת גופא א' מהענינים הוא זכר למע"ב, ולפי"ז מ"ש שבת מר"ה?

ו) ואולי י"ל בהקדים עוד תמיה, דהנה לעיל מינני', בקטע המתחלת "אזוי ווי אלע ענינים", כי כ"ק אד"ש שבכל יו"ט, כמו איסור מלאכה, קדושה, שמחה וכו', ובין בענינים הפרטיים שבכל יום טוב, - המצות היום של כל יו"ט וכו' עכתודה"ק,

והנה אח"כ בקטע המתחלת "כידוע", כשמביא שמצד מה שכל יו"ט הוא "מקרא קדש" לכן ישנם הענינים הכלליים שבכל יו"ט (מצד הענין דמקרא קדש דשנה בכולם), סינים "ווי אויבן נדערמאנט" - שציינן למ"ש לעיל מינני' בענין זה, ולכ' צ"ב כשהביא אח"כ בנוגע עניניהם הפרטיים של כל יו"ט, למה לא ציין גם שם למש"כ לעיל מינני'?

ואולי יל"פ תודה"ק כדלהלן: בתחילה הביא שמצד מה שכל יו"ט הם בגדר מקראי קדש לכן יש בכולם עניניהם הכלליים שבהם כולם משתווים, אח"כ מוסיף, שבנוסף לזה, יש בכולם ג"כ נקודה משותפת (אף שמצד נקודה זו אינם שווים, אף בנוגע לנקודה זו (כמו במקראי קדש שבנוגע לזה הם שווים), אבל זהו נקודה משותפת בכולם), והוא שכולם קשורים עם מאורע חשוב בדברי הימים של עם ישראל בין מאורע למעלה מן הטבע (כרוב יו"ט לכ') בין מאורע בטבע (כמו חנוכה ופורים) (ואף בהענין דמקראי קדש לא שייך בחנוכה ופורים, אבל נקודה המשותפת י"ל דשייכת שפיר, וק"ל). וע"ז מוסיף דאף דענין זה הוא נקודה משותפת בכולם, אבל ("אבער") מ"מ נקודה זו גופא המשותפת, - הקשר שלהם עם מאורע חשוב בדברי ימי עם ישראל - נקודה זו גופא היא ג"כ הנותנת לכ"א מהשלש רגלים עניני' הפרטיים המיוחדים המחלקים אותה משאר הג' רגלים, בהתאם להמאורע הפרטי שהיא קשורה בהם, והבן.

ואין הכוונה כאן למצוות פרטיות דכל יו"ט (שהזכיר לעיל מינני'), דכאן מיירי בענינים הפרטיים של היו"ט הקשורים ושייכים לנקודה המשותפת, - הקשורים עם הענין שביו"ט שמצדה דומה היא לשאר יו"ט, והבן.

וי"ל, דהנה בעבודה הרוחנית של האדם, ישנם כמה ענינים כלליים בעבודה הקשורות עם מאורע מסויים, והם עבודות כלליים ותמידיים, כמו יצי"מ (דבכל דור ודור) (ובכל יום ויום) חייב אדם לראות א"ע וכו' וכו') ומ"ת וכו'. וי"ל דזהו מה שמבאר שמצד מה שפסח קשור עם המאורע הפרטי דיצי"מ, לכן "פסח איז דער יו"ט פון יצי"מ וכו'" דהיינו שפסח היא היו"ט ש(מצד הנקודה המשותפת שלו - הקשר שלה עם מאורע מסויים) קשור במיוחד עם ענין הכללי והתמידי דיצי"מ.

ועד"ז בענין הכללי דמ"ת, שהיו"ט הקשור במיוחד עם הענין הכללי התמידי דמ"ת הוא היו"ט דשבועות (משא"כ המצוות הפרטיות וכו' דאינם שייכים אלא לאותה היו"ט בלבד, ואינם שייכים לענין כללי, וממילא אינם שייכים להנקודה המשותפת, והבן).

ועפ"ז י"ל בפשטות, דענינים כלליים אלו הם רק ביו"ט דמה"ת, משא"כ ביו"ט דרבנן (אף שיש בהם הנקודה המשותפת, בהם יו"ט מצד הקשר שלהם אם מאורע מיוחד בד"ה דעם ישראל מ"מ) אינם מקושרים בפרטיות לענינים כלליים תמידיים מיוחדים, ועכ"פ לא באותו אופן כמו היו"ט דמה"ת, ובפשטות דהם מקושרים (אם בכלל) לענינים כלליים שבגדר דרבנן (ועי' במכתבים כלליים לחנוכה, ואכמ"ל) וק"ל, ולכן מובן דכשמדבר על ענינים כלליים תמידיים (באותו גדר) השייכים בפרטיות ליו"ט מסויים מצד הקשר של אותו יו"ט למאורע מיוחד. מדבר רק על היו"ט דמה"ת (דבכולם או רובם, וכמשי"ת בענין שבת) היו נסים למעלה מן הטבע) ששייכים לענינים כלליים תמידיים בגדר דאורייתא. (ומ"מ אי"ז מיישב מה ש"פתח ביו"ט וסיים בשלש רגלים" כ' כשפתח ביו"ט דוודאי לא ה"י הכוונה לחנוכה כו' דאינם מקראי קדש, וק"ל, ועצ"ע) וק"ל.

ועפ"ז א"ש מה דבסוכות האריך ובפרטיות ולא כ' בקיצור (ובאתו לשון כמו בפסח ושבועות) שהוא "היו"ט של ישיבה בסוכה (ענני הכבוד) כו'", מכיון שעצם הישיבה בסוכה (ענני הכבוד) אינה ענין כללי ותמידי (כמו יצי"מ ומ"ת), ולכן מפרש ומפרט שהענין כללי ותמידי דחגה"ס הוא ענין השגח"פ הנלמדת משיבת בנ"י בסוכה (ענני הכבוד) במדבר, והבן. ועד"ז בנוגע ליהכ"פ, שמאריך לבאר ולפרש ולפרט מהו הענין כללי תמידי הקשור בהיו"ט דיהכ"פ במיוחד, והבן.

עפ"ז מובן, דכשמביא אח"כ דשבת הוא "יום זכר למע"ב", אינן הכוונה ששבת קשור עם המאורע של מעשה בראשית דהרי אינו ענין כללי, אלא הוא יום הקשור עם ענין הכללי והתמידי (שנכלל) בזכר למע"ב (וע"ד המבואר בחולין ה, סע"א ברש"י ד"ה האי תנא חמירא ל"י שם וז"ל "והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית" עכ"ל, דהיינו שהשיגות בין שבת למע"ב הוא עם הענין הכללי ותמידי שבה, - האמונה בבריאה וששבת הקב"ה במע"ב, וק"ל), וכפשטות הענין דשבת קשור עם הזכרון התמידי במע"ב (- ולהעיר מפ"י הרמב"ן בזכור את יום השבת קאי על כל השבוע).

ועפ"ז לכ' מובנת הקושיא בר"ה שהוא בשתי פנים א) הרי ר"ה אינו קשור בשום מאורע חשוב בדברי ימי עם ישראל, וא"כ, לכ', אין לה הנקודה המשותפת דיו"ט, ב) כהמשך לזה,

גם אינה קשור עם נס שלמעלה מן הטבע כשאר היו"ט, וממילא ג"כ אינה קשור במיוחד עם איזה ענין כללי תמידי, וזהו ממש לשונו הקדוש שם, ואח"כ מוסיף "אלא אדרבא הוא בריאת הטבע" וי"ל דבזה מוסיף ומדגיש הקושיא השני' דכיון שהוא רק בריאת הטבע איך שייך שיהי' בזה ענין ועבודה מיוחד שיהי' כללי ותמידי, והבן, וא"ש.

ועל כ"ז מתרץ מבאר' בהמשך המכ' אגף שבריאת הטבע וכו' הי' מאורע מיוחד הקשור - בעם ישראל, וגם קשור עם עבודה כללי ותמידי וכו', ועו"ל בכ"ז, ועצ"ע.

א' התלמידים

ב. במכתב יום ג' בסליחות בהערות שם ד"ה מנהג ישראל תורה היא כתב כ"ק אד"ש ראה תוס' ד"ה בפסל מנחות. ושם מנהג אבותינו תורה היא ובמנהגים ישנים מהדורא ע' 153 "והמנהג תורה היא".

תהנה בכל המקומות לא הובא המחז"ל כהלשון בהשיחה וכדאי להעיר ממ"ש הר"ן בפסחים דף ז' ע"א ד"ה ומיהו שכתב שם "ומנהגן של ישראל תורה היא".

ב. זיסמאן

- ברוקלין נ.י. -

ג. בלקו"ש פ' נצבים שנה זו סוף סעיף ב' שואל בפסוק "ומל ה' אלקיך גו'": לפי הפירוש שהכוונה היא לאהבת ה', אי"כ מדוע נפעל ענין זה ע"י הקב"ה ("ומל ה"א גו'"), והרי זהו ציווי מפורש על האדם - "ואהבת את ה"א גו'".

ובסוף הקטע מוסיף "ופעמים בכל יום".

והנה תיבות אלו - "ופעמים בכל יום" - לכאורה דורשות ביאור, שהרי חלות המצוות דאהבת ה' על האדם היא תמידית, כידוע מ"ש החינוך באגרתו ע"ד שש ערי מקלט, שהם ו' מצוות תמידיות, ואחת מהן היא אהבת ה'. וגם ע"פ פשוטו של מקרא, לכאורה מנא לן כשהחיוב דאהבת ה' הוא פעמים בכ"ז ולא תמיד?

ושמעתי אומרים שהכוונה היא, שכ"א חייב לקרוא פסוק זה - "ואהבת גו'" - פעמים בכל יום, כחלק ממצוות ק"ש. אבל: א) לא משמע כן מהמשך הלשון. ב) למאי נפק"מ כאן כמה פעמים קורין פסוק זה?

ואולי נרמז כאן באמת חידוש גדול בהלכה. דהנה ידוע שהחיוב דאהבת השם, הציווי בזה הוא על ההתבוננות. והרי אי אפשר לומר שיש חיוב תמידי להתבונן בדברים המביאים לאהבת ה', כי יש עוד חיובים במשך הזמן, כגון לימוד התורה וכו'. ועכצ"ל שחיוב זה דהתבוננות יש לו זמן מסויים, ולכן מסתבר לומר, שזמן החיוב הוא כשקורים שמע, שמע לשון הבנה, דקריאת שמע ענינה ההתבוננות באחדותו ית' וכו', ולכן חיוב ההתבוננות המביאה לידי אהבה הוא בזמנים אלו.

ושמא י"ל יתירה מזו, שאין זה בסתירה לדברי החינוך הנ"ל, כי החינוך קאי בדרגת האהבה שהיא ע"ד אהבה מסותרת, והיא בדרך שלילה, שתמיד חל החיוב על האדם להיות במצב שאינו בסתירה לאהבת ה'. (ולמעשה מדברי חוה"ל הידועים, שאי אפשר שתשכון בלב האדם אהבת ה' ואהבת השם). וע"ד החיוב דאמונת ה' ושלא להאמין בזולתו - שגם הם מו' החיובים התמידיים משא"כ כאן בהשיחה קאי באהבה הבאה ע"י עבודת האדם - שע"ז מקשה למה כתיב ע"ז "ומל ה"א גו"י" - ולכן מביא ע"ד החיוב דפעמים בכל יום, שהוא ציווי חיובי על ההתבוננות. אמנם כמובן כ"ז צע"ג, ויש לחפש בזה.

הרב משה יעקב סאלאמאן
- ברוקלין נ.י. -

ד. בלקו"ש פ' שופטים תשמ"ה הקשה למה אין הרמב"ם כותב את מספר המצות שהם מדברי סופרים, ובאות ב' מביא מדברי הרמב"ם בספר המצות (שורש א בסופו) בשאלתו על דעת הבה"ג, כותב: "אם נמנה כל עשה דרבנן וכל ל"ת דרבנן יהי' זה עולה לאלפים רבים" ועפ"ז מתחזק השאלה שצריך למנות את המצות דרבנן, שהרי מספרם גדול ביותר וא"כ נחוץ יותר לכתוב מספרם כדי שזה יעזור לדעת ולזכור את מספרם - וראה שם בארוכה.

ויש להעיר שמוכח ברור שאכן כוונת הרמב"ם בכותבו "אלפים רבים" כפשוטו. היינו שלדעתו יש כמה אלפים מצות דרבנן, ואין כוונתו רק - להגיד שיש הרבה מצות דרבנן. וע"ד לשון חז"ל בכ"מ, גוזמא קתני".

והוא בהשוואה ללשון הרמב"ם בעוד כמה מקומות בספר המצות. (דלקמן עפ"י תירגום קאפח-מהדורת לעם, ועד"ז בשאר דפוסים):

(א) שורש ב (ע' יג) "כי אז ה' מספר המצות מגיע

(ב) שורש ג (ע' טז) "אלו הי' צריך למנות כל מה שהוא מסוג זה היה . . . יותר משלש מאות מצות".

(ג) שורש ז (ע' יט) "אלו מנינו כל דין ודין . . . הוה דיני מסכת יבמות לבדה מגיעים ליותר ממאתים מצות"

(ד) שם (ע' כב) "אלו עשינו כן בכל מצוה ומצוה הי' מנין המצות מגיע ליותר מאלפים"

(ה) שם (ע' כג) "היה (מנינם) מגיע לקרוב לשבעים מוס".
(ו) שורש יד (ע' מח) "הרי אז יתרבו מצות עשה ויהיו בהכרח יותר מארבע מאות מצות".

ועפ"י שינויי לשונות אלו יוצא ברור שבכל מקום דייק הרמב"ם בכותבו "מספר המצות" שהי' יוצא בלי כללים אלו.

א' מאנ"ש

ש ל ח ו ת

ה. בשיחת ש"פ תבא ט"ז אלול ש.ז., שזכינו והוגה ע"י כ"ק אד"ש, בס"ו בתוך החצו"ג כ' כ"ק אד"ש וזלה"ק: "וידוע שג' ימים נחשבים למציאות אחת", ובהער' 38 כ' וזלה"ק: "ראה לדוגמא: פסחים קו, סע"א, רמב"ם הל' שבת פכ"ט ה"ד. שו"ע אדה"ז או"ח הל' שבת סרפ"ה ס"ה. סרצ"ט ס"ח, וכו'". עכלה"ק.

והנה בפסחים קו ע"א שם איתא מי שלא הבדיל במוצ"ש מבדיל והולך בכל השבת כולו ועד כמה אמר ר' זירא עד רביעי בשבת וכו' ופירש"י ורשב"ם שם "אבל מרביעי ואילך בדי שבת הבא מתחשב" (ולעיר ממה שאומרים בשש"י ביום רביעי לכו נרננה וכו' ואכ"מ) וכ"פ ברמב"ם ושו"ע אדה"ז המצויינים בהער' ובשו"ע אדה"ז פסק עד"ז ג"כ לענין שמו"ת שיכול לגמור עד רביעי בשבת.

והנה בפשטות מבואר מזה דג' ימים ראשונים של השבוע הם מציאות אחת וג' ימים האחרונים של השבוע הם מציאות אחת, ובהשקפ"ר משמע לכ' שבהער' מוכיח כ'ק אד"ש מזה שכל ג' ימים הם מציאות אחת.

אך לכ' אי"מ, למה כ' "לדוגמא", כיון שזהו מקור

מהו הלשון "לדוגמא"? ועד"ז אי"מ לכ' מ"ש "ראה", דכיון שהם מקורות, ולא מ"מ נוספות, מה שיך בזה המלה "ראה"?

והנה בהמשך ההערה כותב כ"ק אד"ש וזלה"ק "ולהעיר מהדין דכל פחות משלשה כלבוד דמי (רמב"ם הל' שבת פט"ז ה"ח, ובכ"מ) עכ"ל".

ולכ' אי"מ: א) מהו הדמיון ללבוד דהאם מפני שג' טפחים הוי כלבוד נילמא דשלשה ימים הם מציאות אחת? ב) ביותר אי"מ דהרי, כמפורש בהעיר', דין דלבוד הוא דוקא בפחות משלשה טפחים, וא"כ איך אפשר להשוותה, בכלל לנידוד' דשלשה ימים הם מציאות אחת? ג) לאידך אם כן שיך להשוותה מאיזה סיבה שתהי' למה כתבה בלשון "ולהעיר" רק (ובפרט שבאה בהמשך למה שכבר כ' לעיל "ראה לדוגמא")? ד) מהו ההמשך לשאר המ"מ?

ובדא"פ אולי י"ל בהקדים עוד תמיהה בתחילת ההעיר', דלכ' אי"מ כלל מהו הראי' (או הדמיון) לדיני הבדלה וכו', הרי שם בפשטות הפי' הוא דכיון שבין שבת לשבת ישנם ששה ימים, ממילא סברא פשוטה לכ' דחולקים אותם בשווה, ומחצה הראשון - שהם ג' ימים הראשונים - שייכים לשבת הראשונה, מחצה השני - שהם ג' ימים האחרונים - שייכים לשבת האחרונה, וא"כ לכ' אי"מ איך אפשר להוכיח מזה דשלשה ימים הם מציאות אחת?

ואולי י"ל, דלכ' הדין שאפשר להבדיל עד יום רביעי - צ"ע, דמה ענין הבדלה ליום ראשון של השבוע, ועאכו"כ ליום שני או שלישי בשבוע (ועי' עד"ז בשינוי קצת, בערוך השלחן סי' רצ"ט באמצע סעי' ט"ז)? ומשמע מזה דאף שבנוגע לעצמה ה"ה יום א' (או ב' או ג'), אבל בנוגע לשבת ה"ה מחצה הראשון של השבוע, וכיון שביחס לשבת הם (לא יום פלוני כ"א) מחצה הראשון של השבוע (או ימים שלאחרי השבת), לכן ביחס להשבת יש להם מציאות (לא של יום פלוני, אלא) של מחצה הראשון של השבוע (או ימים שלאחרי השבת) והבן.

בסגנון אחר קצת, הנה ידוע דגדר הזמן אפ"ל בשני אופנים, - א) שהוא מצטרף, כלומר מחובר מפרטים, או ב) שהוא נקודה בלי התחלקות (ראה בזה בארוכה בספר מפענח צפונות פ"ג סי"ט ובכ"מ), ומבואר בזה, דאפ"ל דלגבי הלכות מסוימות נחשב הזמן מחובר מפרטים, ובנוגע להלכות (וענינים) אחרות נחשבת כנקודה.

ובנוגע לענינינו י"ל דכ"א מהג' ימים כשלעצמה ה"ה פרט בפנ"ע, אבל בנוגע ל(דיני) שבת נחשבים לנקודה אחת

ודו"ק (ועפ"ז לכ' מתוך קושית הערוך השלחן הנ"ל, ואכ"מ).

ועד"ז י"ל דלעולם כשיש ג' ימים הקשורים עם ענין (או ענינים) מסויים (ים), הרי ביחס לאותו ענין חשובים כל הג' ימים לנקודה אחת ומציאות אחת והבן. וכמו בנידו"ד, הנה ביחס לימי המשתה נחשבים ג' הימים למציאות אחת של ימי המשתה ודו"ק, ועפ"ז איש לכ' מ"ש "ראה לדוגמה", כיון ששם הוא ענין אחר דשם נעשים מציאות של "חצי שבוע" וכאן נעשים מציאות של "ימי המשתה" (כיון שאין הענין דשלשה ימים נעשים מציאות לעצמן, אלא שנעשים חלק ממציאות של הענין שהם קשורים בו, כנ"ל), רק מביא דוגמא לכללות הסברה דכששלשה ימים קשורים בענין מסויים, הרי ביחס לאותו ענין נחשבים למציאות אחת ודו"ק.

ויש להוסיף בזה, דבהא דג' ימים נחשבים למציאות אחת, הנה בהשק"ר אפשר לחקור אם זה ענין חיובי או ענין שלילי, דהיינו דל"ל שהוא ענין ודין חיובי, דשלשה ימים יש להם מציאות חדשה בפנ"ע, (דוגמא לאופן זה: מה שעשרה מישראל הם צבור (ראה מפענח צפונות פ"ד ס"ב, ובלקו"ש בכ"מ) דהכוונה דכשיש עשרה מישראל אזי כולם יחד נעשים מציאות חדשה של צבור), אבל עפ"י הנ"ל הוא להיפך, דאדרבא, מפני ששלשה-ימים (מאיזה סבה שתהי') אין להם מציאות (חשובה) בפנ"ע (של שלשה ימים), לכן, ביחס לענין מסויים, נחשבים הם ממילא לחלק ממציאות אותו הענין (דוגמא לאופן זה: מה דיד עבד כיד רבו ועבד מלך מלך. (ראה שיחת מוצ"ש לך לך, תשל"ח (נדפסה בהוספות ללקו"ש ח"כ) ס"ה ואילך, וש"נ) דאין הכוונה שעבד נעשה מציאות חדשה של האדון, אלא דכיון דאין העבד מציאות בפנ"ע ממילא מציאותו הוא מציאות האדון והבן, ועפ"ז יומתק יותר לכ' הלשון "ראה לדוגמא", כיון שאי"ז בהשלשה ימים, אלא בהדבר שנעשים מציאות ממנה (רק שצ"ל שלשה ימים, וק"ל) ולכן בכל דוגמא הוא דין בפנ"ע ודו"ק.

וי"ל דזהו מה שמוסיף ומעיר מלבד דאין הכוונה, לכ', דכיון שפחות מג' טפחים כלבוד ממילא ג' ימים הם מציאות אחת, דהרי מה ענין זה לזה, וכנ"ל, אלא שמעיר בנוגע לכללות הסברה, שכשיש משהו שאינה (מאיזה סבה שתהי') מציאות (חשובה) בפנ"ע, עכ"פ ביחס לענין מסויים, ה"ה נחשבת לחלק והמשך של אותה הענין. וע"ז מעיר לבוד, שהוא ג"כ ע"ד סברה זו, וכמו, לדוגמא, ההל' שברמב"ם שמציין לה, כיון שהקורה היא פחות מג' טפחים, ולכן אינה מציאות (חשובה) לעצמה עכ"פ ביחס לענין אחר, לכן נחשבת כחלק ממציאות אחרת,

וע"ד בסוכה שפחות מג' טפחים אויר נחשבים (ביחס להסכך והסוכה) כחלק מהסכך וזהו ההער' מלבד (וי"ל דזהו ע"ד הסברא הכללית שמצינו בכ"מ שכשיש עיקר וטפל הרי הטפל בטל להעיקר ונגרר אחר העיקר, ע"ד ההל' בשבת שהמוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי כשיעור פטור אף על הכלי - ראה לקו"ש חי"ט ע' 193 ושי"נ) ודו"ק.

הת' עקיבא וגנר
- תלמיד בישיבה -

ו. בשיחת קודש ש"פ ראה מבה"ח אלול ש, ז. הובא מ"ש הרמב"ם בהל' עבודת יוהכ"פ ריש פ"ד: "סדר כל המעשים שביום זה כך הוא, כחצות לילה מפיסין לתרומת הדשן ומסדרין את המערכה ומדשנין את המזבח כדרך שעושין בכל יום על הסדר שבארנו עד שיגיעו לשחיטת התמיד כו"י" ושאל בהשיחה דמה נשתנו עבודות אלו דתרומת הדשן וסידור המערכה וכו' משאר עבודות היום, שכל עבודות היום בעינן כהן גדול דוקא, משא"כ עבודות אלו אפשר גם ע"י שאר הכהנים דלכן מפיסין בהן, ואין לומר משום שתרומת הדשן אינה נכללת בעבודת היום לפי שנעשית קודם שיאיר היום, שהרי הדין הוא דאם "קדש ידיו ורגליו לתרומת הדשן אעפ"י שהוא מקדש קודם שתעלה השמש אינו צריך לחזור ולקדש אחרי שהאיר היום, שהרי בתחילת עבודה קדש" (רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ה ה"ט) נמצא דתרומת הדשן נחשבת תחלת עבודת היום וכ"ש סידור המערכה שלאח"ז, וראה בארוכה בהנחה בלה"ק סי' מ'.

הנה בכלל בענין זה מצינו ד' שיטות בראשונים: א) שיטת בעל המאור (יומא כו, ב) וכן בתו"י יומא כ, ב בד"ה משום, וכן הר"ש משנץ (הובא בריטב"א שם יב, ב) דכל העבודות ממש גם תרומת הדשן וכו' צריך ע"י כהן גדול דוקא, והטעם בזה ביאר הריטב"א דסוף סוף הכשר עבודת היום היא עי"ש, נמצא דמ"ש "וכפר הכהן אשר ימשח" ה"ז כל עבודות ממש שביוהכ"פ, והא דהביא התנא סדר הפייסות במסכת יומא שם, ה"ז משום שאר ימות השנה, אבל ביוהכ"פ גופא לא היו פייסות כלל.

ב) דעת הריב"א ור"י בתוס' יומא כ, ב, (כד"ה משום) דתרומת הדשן שהיא עבודת לילה כשרה אף בכהן הדיוט, וכן הוא בתוס' זבחים פו, ב עי"ש, נמצא מזה דביוהכ"פ ה' רק פייס אחד עבור תרומת הדשן וסידור המערכה כו' שבאים ביחד.

ג) דעת הרמב"ן (בהשגותיו במלחמות על בעל המאור) שהיו ד' פייסות, הא' לתרומת הדשן וסידור המערכה. הב' לדישון מזבח הפנימי ודישון המנורה, הג' בסיוע הקטורת, להוליך המחטה על המזבח הפנימי והכה"ג מקטיר עליו. הד'

מי מעלה האיברים מן הכבש למזבח, והם האברים שניתותרו מערב יוהכ"פ, והוא נמי בכלל עבודת לילה, עיי"ש בארוכה, ובס' לחם שמים להיעב"ץ שם, ובס' מעשה רוקח הל' יוהכ"פ שם.

(ד) דעת הרמב"ם הנ"ל שביוהכ"פ היו ב' פייסות, הא' לתרומת הדשן וסידור המערכה, והב' לדישון המזבח הפנימי כו', וכפי שביאר בתוס' יו"ט יומא פ"ב מ"ב (בד"ה ארבע) וחולק על הרמב"ן לענין שאר הדברים עיי"ש, וראה בכל הנ"ל בהפי' בס' תורת העולה פנ"ח, וקונטרס סדר עבודת יוהכ"פ, וס' דקה מן הדקה סי' י"א.

* * * *

(ב) והנה בנוגע לשאלה הנ"ל בדעת הרמב"ם, לכאורה י"ל עפ"י מה שדקדק בס' שפת אמת יומא כב, א, במ"ש הרמב"ם הנ"ל דקדש ידיו ורגליו לתרומת הדשן אעפ"י שהוא מקדש קודם שתעלה השמש אינו צריך לחזור ולקדש אחר שהאיר היום, דממ"ש הרמב"ם "אעפ"י שהוא מקדש קודם שתעלה השמש" משמע דכ"ז איירי רק אם הוא אחר קרות הגבר, אלא שהוא לפני נץ החמה כתרומת הדשן שבכל יום, אבל ביוהכ"פ דתרומת הדשן הוא בחצות לילה (רמב"ם הל' תמידין פ"ב הי"א) צריך לקדש ידיו שנית בבוקר, עיי"ש. דלפנ"ז נמצא דמתי אמרינן דה"ז תחילת עבודת היום דוקא בשאר ימות השנה, אבל ביוהכ"פ ליתא דין זה וצריך לקדש ידיו בבוקר, משום דכיון שהוא בחצות ה"ז עבודת לילה, ולכן אין זה צריך להיות ע"י הכהן גדול דוקא.

ועי' גם בס' חיל' ר' ארי' לייב (ח"ב סי' י"ב) שכתב ג"כ כעין זה בשיטת הרמב"ם, ותירץ עפ"יז לשיטת הרמב"ם הא דמבואר ביומא שם (כ, ב), דמשום חולשא דכהן גדול עבדינן לתרומת הדשן בחצות, דמשמע מזה דגם תרומת הדשן נעשית ע"י הכהן גדול דוקא (וכפי שהקשו הראשונים הנ"ל), ותירץ דלהרמב"ם הפי' הוא דבכדי שלא יצטרך הכה"ג לעשות גם תרומת הדשן ביוהכ"פ כשאר עבודות היום משום חולשא דכה"ג עבדינן לתרומת הדשן בחצות, ובמילא ה"ז עבודת לילה, ולכן אפשר גם ע"י כהן הדיוט עיי"ש.

ובאמת יש בזה פלוגתא בראשונים, דהמאירי ביומא שם כתב בדין דר' יוחנן דקדש לתרומת הדשן אי"צ לקדש ידיו שנית דזהו אפי' אם ה' בחצות לילה, הואיל ומ"מ תחילת עבודת היום היא אינו צריך לקדש לשאר עבודת היום עיי"ש, אבל הראב"ד תמיד ל, ע, כתב בנוגע ליוהכ"פ דכה"ג לא ה' תורם הדשן אלא ה' עובד משחיתת התמיד ואילך, ומביא ראיה מזה שהכה"ג ה' טובל לפני שחיתת התמיד, ואי נימא שה' תורם את הדשן בחצות, נמצא שכבר טבל אז ולמה חוזר וטובל עוה"פ בבוקר דהרי לינה

לא אשכחן בשום דוכתא דפסלה בטבילה, כי אם בקידוש ידים ורגלים, עכתו"ד, משמע דמשום קידוש ידיו ורגליו נחא לי' למה צריך לקדש ידיו בבוקר, אף דאמר ר' יוחנן דאי"צ לקדש ידיו עוה"פ, ומוכח כנ"ל דזהו רק כשקידש ידיו אחר קרות הגבר, אבל לא כשקידש ידיו בחצות לילה וכן"ל, ונמצא לפי השפת אמת דהרמב"ם סב"ל כשיטת הראב"ד.

*

*

*

ג) אבל לכאורה אפשר לומר בדעת הרמב"ם באופן אחר, דהנה לשיטת הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין שם) דתרומת הדשן בכל יום הוא משיעלה עמוד השחר, הקשו במנ"ח סוף מצוה קל"א, ובס' ישועות מלכו הל' תמידין שם מהך דזבחים כ, א, דמודה רבי מקריאת הגבר עד צפרא כיון דלינה דרבנן לא פסלה לינה עיי"ש, ואי נימא דתרומת הדשן הוא בעלות השחר (והוא קרות הגבר) א"כ גם בדאורייתא לא שייך בזה פסול לינה, דפסול לינה שייך רק בעלות השחר עיי"ש.

ותירץ בזה בס' מקדש דוד (קדשים סי' ל"ב) דזה כיוון הרמב"ם לתרץ במ"ש: "אעפ"י שהוא מקדש קודם שתעלה השמש אי"צ לחזור ולקדש אחר שהאיר היום" היינו דכיון דמבואר במגילה כ, א, דכל דבר שצריך יום צריך לעשות לכתחילה לאחר נץ החמה, וא"כ הו"א דכשכהן קידש ידיו לאחר עמוד השחר צריך לקדש ידיו עוה"פ אחר נץ החמה, קמ"ל דלא גזרו רבנן ואם קידש ידיו לתרומת הדשן קודם נץ החמה אי"צ לחזור ולקדש אחר נץ החמה עיי"ש בארוכה.

נמצא מזה דאין הכרח לומר דהרמב"ם סב"ל דאם קידש ידיו בחצות לילה צריך קידוש עוה"פ, כי באמת אפ"ל דסב"ל דעת המאירי דכן הוא גם כשקידש ידיו בחצות, דמ"מ תחילת עבודה, והא דנקט באופן שקידש ידיו קודם שתעלה השמש הי"ז משום שיטתו דכל יום מקדש ידיו בעלות השחר דאז הוא הזמן לתרומת הדשן, ומבאר החידוש בזה דהו"א (כנ"ל במקדש דוד) דלכתחילה צריך לקדש ידיו עוה"פ אחר נץ החמה, קמ"ל דאין צריך, ולפ"ז נמצא דשוב אין לתרץ דהא דכיוהכ"פ אין תרומת הדשן ע"י הכהן גדול משום דהוה בחצות והוא עבודת לילה, כיון דגם בזה אמרינן דאי"צ לקדש ידיו עוה"פ דהוה תחילת עבודת היום.

*

*

*

(ד) ולכן אולי אפשר לומר, דביומא כב, א, איתא דתרומת הדשן הוא עבודת לילה, וכן הוא בדף כז, ב, שם והיינו דכשרה כל הלילה כפירש"י שם, ולכאורה כיון דבקדשים הלילה הולך אחר היום, איך אמרינן בזה דהוה תחילת עבודת היום? וביאר הריטב"א שם (וכן בתוס' הרא"ש שם וכן בתו"י) דכיון דתרומת הדשן מכשרת המערכה להקטרת היום (כמו תרומה שמכשרת השירים) והוא לצורך עבודת היום לכן חשיבא תחילת עבודת היום עיני"ש. ולפי"ז י"ל דסב"ל להרמב"ם דהך קרא ד"וכפר הכהן אשר ימשח" איירי רק בעבודות (ואפי' הכשר עבודות) דבעינן ליום דוקא כשחיתת התמיד וכו' דזה גופא דבעינן ליום דוקא מורה שהוא חובת היום, וצריך ע"י הכה"ג דוקא, משא"כ תרומת הדשן דאפשר גם בלילה ובקדשים הלילה הולך אחר היום, משמע דאף שהוא הכשר לעבודת היום מ"מ אי"ז מגוף חובת היום, (וע"ד דביאר בקובץ הערות יבמות אות ק"ט לגבי מכשירי מילה דאפשר לעשותן מע"ש אינו דוחה השבת, דזה גופא דאפשר לעשותן מע"ש מורה דאי"ז חובת היום, משא"כ כשאי אפשר לעשותן מע"ש עיני"ש, ובהערות וביאורים גליון ק"ס סי' ט', וגליון שט"ו סי' י"ב) ולכן אי"ז צריך להיות ע"י הכהן גדול, דהא דבעינן כהן גדול הוא רק לעבודות אלו שהם חובת גוף היום, משא"כ תרומת הדשן וכו', משא"כ לענין קידש ידיו לתרומת הדשן דאי"צ לקדש ידיו בבוקר אפ"ל משום דשם יליף רבי מ"בגשתם" דבכל יום שהוא גישה צריך קידוש ידים ורגלים, כמבואר בזבחים יט, ב, וכן פסק הרמב"ם (הל' בליאת המקדש פ"ה ה"ח), וכיון דתרומת הדשן הוא לצורך עבודת היום לכן בבוקר אי"ז גישה חדשה ואי"צ לחזור ולקדש ידיו, אבל לענין עבודת יוהכ"פ בכה"ג לכאור' יש לחלק כנ"ל.

הרב אבההם יצחק ברוך גערליצקי

- ברוקלין נ.י. -

ז. בשיחת ש"ק העברה (ש"פ נצו"י) בשיחה ראשונה ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מאמר הספרי "וביום שמחתכם - אלו השבתות", אף ששבת מצווים רק על עונג ולא על שמחה - שהדיוק בזה הוא "ביום שמחתכם", היינו שבנ"י מחדשים בשבת ענין השמחה, דאף שאין מצווים בשמחה רק בעונג, מ"מ בנ"י מוסיפים בשבת ענין השמחה (ובזה מתבטא העילוי דעבודה בכח עצמו כו'). ע"ש באורך.

ויש להעיר מלשון הירושלמי מגילה (פ"א, ה"ד) "שבת... ששמחתו תלוי' בידי שמים" (משא"כ פורים ששמחתו תלוי' בב"ד). ובפני משה שם: את ששמחתו תלוי' בב"ד, כלומר ימי משתה ושמחה באותו הימים הוקבעו על ידי שקבלו עליהם לעשות

וב"ד שבאותו הדור הסכימו לכך, יצא זה יום השבת. . שמחתו תלוי' בידי שמים היא שע"י שהיום שבת ונצטוונו מן השמים עלי' ויש רמז ג"כ מהכתוב על השלש סעודות בשבת".

ולכאורה זה אינו מתאים עם משנ"ת בהתוועדות הדיוק ד"ביום שמחתכם".

אבל יש לומר ע"פ פירוש הקרבן העדה שם, שמפרש "תלוי' בב"ד" שהיום נקבע על ידי ב"ד, משא"כ שבת תלוי' בשמים - "שאי"צ קידוש ב"ד ואין ניכר שקובעים אותה לשמחה שבלאה"כ יום שמחה הוא" - שלפי פירוש זה, עדיין אפשר לומר שעצם השמחה היא אמנם חידוש של בנ"י (והיינו דזה ששבת הוא "יום שמחה" הוא חידוש של עבודת בנ"י), וכוונת הירושלמי היא רק בנוגע לקביעות יום השבת שהיא בידי שמים.

הרב יעקב לייב אלטיין
- תושב השכונה -

ח. בשיחת ש"פ תבוא ש.ז. הובאה תורת הבעש"ט בשער היחוד והאמונה פ"א שהתהוות העולם היא בכל רגע ורגע.

ונת' שזהו ע"ד מ"ש בראש השנה "זה היום תחלת מעשיך" - דעפ"י תורת הבעש"ט הרי"ז בכל רגע ורגע.

וממשיך שם: אי איז די שאלה - פארוואס פראוועט מען ניט ראש השנה בכל יום ויום ובכל רגע ורגע?! בין איך ניט מחוייב פארענטפערן אלע שאלות... אבער דאס איז דער תוכן פון תורת הבעש"ט, אז "זה היום כו"ל איז בכל רגע ורגע. ע"כ.

והנ"י בענין זה יש להעיר מאוה"ת נצבים ע' א'קצו וז"ל: "והנה בר"ה חוזר לנקודה הראשונה לעשות מאין יש ואעפ"י שבכל רגע נעשה ונמשך כמו"כ התחדשות מאין ליש שאל"כ היה היש חוזר לאין כמ"ש בתניא ח"ב פ"ב... אעפ"י בר"ה חוזר קדמותו כמו בשעת ברה"ע ועדמ"ש בד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול שבר"ה נמשך חיות כללי כמו התגלות חיות הנפש בהראש ומוחין ומזה נמשך ונתחלק החיות בכל יום כמו ההמשכה מהראש ומוחין שיומשך בכל אבר פרטי השייך לו" עכ"ל.

וראה עד"ז במאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' קכז. וראה גם ע"ד חילוק התחדשות העולמות בר"ה לגבי כל השנה וכל רגע ורגע - לקו"ת בצבים נג, ד. ד"ה תקעו תרס"ד המשך תער"ב ח"א ס"ע תרלג ואילך. ובכ"מ.

ט. בהתוועדות דשנועות ש.ז. (הנחה בלה"ק) שאל כ"ק אד"ש דמצינו (ברמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ח) בנוגע לדיני המלך, שיש רשות למלך להרוג כל מי שמורד בו, ואפי' מרד בענין שאינו שייך ישירות לענין המלוכה.

וצ"ל: א) למה יש חילוקי דרגות (למעלה) בעונשים, דמכיון שקבלת הגזירות היא על יסוד קבלת עומ"ש, נמצא שהעובר על גזירת המלך דינו כמורד במלכות שענשו מיתה, וא"כ למה יש חילוקי דרגות בענין העונשים (עיני"ש (בהנחה) השאלה יותר בארוכה).

ב) למה לא ילמדו מלכותא דארעא ממלכותא דרקייעא שהעובר על גזירת המלך בדבר שאינה נוגעת (ישירות) לענין המלוכה, א"א להענישו בעונש מיתה? (ע"כ מדברי כ"ק אד"ש).

הנה בנוגע לשאלה הא' תירץ הרב פ.ק. בגליון מא (שמג) דיש חילוק בין מי שחטא קמי מלכא (היינו שמרגיש בזה שמלא כל הארץ כבודו) למי שחטא דלא קמי מלכא, (ע"ש תירוצו בארוכה) ובגליון מב (שדמ) תירץ הת' א, ש, ק, דיש חילוק בין מי שחטא קמי מלכא (דהיינו הצדיקים שהקב"ה מדקדק עמהם כחוט השערה ולפיכך הם קרוים קמי מלכא, שבצדיקים אפי' לא ידע מאי מחוו לי במחוג קמי מלכא חייב מיתה) למי שחטא דלא קמי מלכא (כגון הבינונים והרשעים שאינם קרוים קמי מלכא) ולכן יש חילוקי דרגות בענין העונשים.

והנה הנ"ל טעה באומרו שהעונש הי' על "דלא ידע מאי מחוו ליה במחוג", דבלקו"ש ח"ד פ' קרח הערה 13 כתב, שהטעם שהי' חייב מיתה הוא משום דמחוו במחוג קמי מלכא, ע"ש, אלא דמ"מ יכולים לתרץ ע"ד תירוץ הנ"ל דהרי רואים שקמי מלכא מדקדקים (נעיין בגליון מב (שדמ) שכותב עוד תירוץ על ענין זה), ואפשר עוד לתרץ דהרי רואים שיש אדם שיצרו גדול בתקיפות) יש שיצרו קטן (ע"ין בקונטרס ומעיין מאמר יג ואילך) ויש אדם תקיף בדעתו כנגד יצרו ויש כו' וכמו שכתב הנ"ל לכלל דבר יש אותו דבר והפוכו, וכמו כן הוא בענין דלפום צערא אגרא.

ובנוגע לשאלה הב' הנה בגליון הנ"ל כתב הנ"ל דיש לתרץ שמלכותא דארעא כן לומדים ממלכותא דרקייעא, דהא רואים שפעמים הנורגים בשריפה ופעמים בחנק ופעמים בהרג.

אבל מדברי כ"ק אד"ש בהשאלה הי' משמע יותר שלפועל אינם לומדים מלכותא דארעא ממלכותא דרקייעא וצ"ל למה.

ויש לתרץ, דבמלכות דרקינא יש מה שעבירה זו פוגם בספירה זו (כגון בביטול ק"ש פוגם באות י של שם הוי"ו) ובעבירה אחרת פוגם בספירה אחרת וכו', ולפיכך יש חילוקי דרגות בעונות, שאם אינה נוגעת (ישירות) לענין המלוכה אין עונשים אותו במיתה, אלא בעונש אחר.

משא"כ במלכותא דארעא אגן ספירות לומר שפגם בספירה זו או אחרת. אלא הכל גזירת המלך היא, ולפיכך אפי' אין הדבר נוגע (ישירות) לענין המלוכה, שהחטא הי' רק בזה דמחווה במחוג קמי מלכא, ה"ז חייב מיתה מאחר דאין זה כבוד לעשות לפני מלך, והמלך רוצה להמית אותו בשביל עון זה, רואים שהכל גזירת המלך היא.

אלא דמ"מ רואים שיש חילוקי דרגות בעונשים שפעמים אדם נהרג בהרג ופעמים בחנק, הכל לפי מהות האדם והחטא אשר חטא, שזהו ג"כ למעלה כנ"ל דלפום צערא אגרא וק"ל.

- תלמיד בישיבה -

י. בהתוועדות דש"פ פ' נצו"י ביאר כ"ק אד"ש למה המתעסקים בשריפת הפרה נטמאין. וביאר דזהו מצד אשר קרהו דצריך ג"כ להתטמא קצת כשרוצים לטהר משהו אחר.

אך לכאורה צ"ב דהרי רק המתעסקים בשריפת הפרה או הנוגע במי הפרה שלא להזות מתטמא משא"כ המטהר אינו נטמא?*

דובער לברטוב

- תלמיד בישיבה -

יא. בענין הנ"ל אוי"ל בזה דכאשר א' משפיע על השני יש בזה ב' פרטים - א' ההכנה להשפעה הליכתו וכיו"ב, ב' ההשפעה עצמה. וע"כ כשהוא משפיע בפועל אזי איידי דטריד למפילט לא בלע, משא"כ ההכנה להשפעה הנה בעת ההיא אין לו האפשרות ללמוד תורה בכל התוקף וע"כ זו ירידה בשבילו.

ועפ"ז מובן בעניננו - שריפת הפרה וכיו"ב שזה ההכנה בזה שייך ענין של ירידה, משא"כ המטהר שמתעסק בהשפעה עצמה לא שייך אצלו ירידה וכנ"ל דאיידי דטריד למפילט לא בלע. וק"ל.

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

ח ס י ד ו ת

לב בהמאמר ד"ה אדון עולם מיום ב' דר"ה ה'תשמ"ג, שזכינו
השנה והוגה ע"י כ"ק אד"ש (הדפסה ב"קונטרס ר"ה - ה'תשמ"ז),
באמצע ס"ח, כותב כ"ק אד"ש וזלה"ק "דלכאורה תמוה, הרי
ידוע שבר"ה צריך לזהר מלהזכיר ענינים ותוארים בלתי רצויים,
שלכן אין אומרים וידוי וכו' בר"ה", ובהער' 50 כותב וזלה"ק
"שו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ד ס"ב. ולהעיר ממנהגנו (וצע"ק
משו"ע אדה"ז שם ס"ג), לדלג ב"אבינו מלכנו" כל ענין שיש בו
הזכרת חטא ואפילו "כתבנו בספר סליחה ומחילה". עכלה"ק.

והנה מקור הדין שבשו"ע אדה"ז שם הוא מהב"י סי'
תקפ"ד (שהוא המקור של המג"א, המצויין בשו"ע אדה"ז שם, וכן
ציין בשער הכולל ר"ה ס"ג, ושם ציין ג"כ למשנ"ח) שכ' שם
בא"ד וז"ל אבל חטאנו לפניך וכל כיו"ב דבר שיש בו הודאת
חטא א"א מהטעם שא"א וידוי בר"ה עכ"ל.

(והנה המג"א הביא זה בשם "כ"י" בשם הכלבו', וגם
בביאור הגר"א לשו"ע שם על המלים על הסדר כ' שזה לאפוקי
מדעת הכלבו, סובל בכלבו (ר"ה, קטע המתחלת ערבית שחרית ומ
ימנחה) מצאתי רק תקנת אמירת "אבינו מלכנו" (שהוא מה שמועתק
בתחילת הב"י, ובב"י שלפנינו כתוב - לאחר סיום ההעתק -
עכ"ל, ונ"ל וכו', ואולי בב"י שלהם לא ה"י כתוב שם המלה
"עכ"ל", כ"א בסוה"ד, ולכן הבינו שהכל הוא מדברי הכלבו,
ולכ' המלה עכ"ל שנמצא בב"י שלפנינו בסוה"ד הוא ט"ס, וצ"ע),
אח"כ מצאתי שעמד בזה בקיצור בס' מאמר מרדכי על אתר ע"ש)

ועי' בשע"ת לשו"ע שם סק"א שכ' (שמבואר מדברי הכה"ג
והפר"ח) ש"במקום שנהגו לדלג א"מ חטאנו לפניך יש לדלג
סלח ומחל ומחה ג"כ" (ובספר דעת תורת על שו"ע מביא שכ"כ
בפרע"ח), ולפי"ד היינו מוכרחים, לכ', לפרש דמ"ש אדה"ז
בס"ג, לא קאי כה"יש מדלגים" שהביא בס"ב וק"ל, ואז לכ'
לא ה"י ק' מה שהק' כ"ק אד"ש בחצע"ג, אבל ממה שצויין בסעי'
ב' ובסעי' ג' שבשו"ע אדה"ז למג"א, מוכח דשניהם בשיטה
אחת קיימי (וכן מוכח, לכ', ממה שלא הביא בס"ג דיש חולקין,
אבל זה אפשר, לכ', לתרץ דסומך עמ"ש כבר בס"ב, וק"ל), וכן
מבואר במג"א, דבסק"ב כ' דמה שאומרים חטאנו לפניך הפי'
אבותינו חטאו (דבפשטות אל"כ לא היינו אומרים כן) ומ"מ
כ' בסק"ג דסלח ומחל ומחה אומרים, ועי' בספר כף החיים שהק'
על המג"א מטעם זה. וילה"ב סברת המחלוקת בין אדה"ז והמג"א,
והשע"ת?

ולכ' י"ל דהנה בשו"ע אדה"ז ובמג"א כתבו ד"פסוקים
 שיש בהם הזכרת חטא אין קפידא כיון שאינו דרך וידוי" ע"כ
 דהיינו שהאיסור הוא רק בדרך וידוי, ולפי"ז לכ' פשוט דבסלח
 ומחל ומחה שאינם דרך וידוי, אין קפידא, משא"כ לפי השע"ת
 לכ' צ"ל דאין הקפידא דוקא על דרך וידוי אלא גם בכל כיו"ב,
 (ולכ' כן משמע מל' הב"י הנ"ל, שכ' שמה שא"א חטאנו לפניך
 הוא "מהטעם שא"א וידוי" (ולא כלשון אדה"ז שכ' "לפי שא"א
 וידוי ברי"ה") ועפי"ז מדויק לכ' מ"ש הב"י "אבל חטאנו לפניך
 וכל פיו"ב" שמרבה גם סלח וכו' כיון שלדעתו אי"צ דרך וידוי
 ממש, ולכ' צ"ב איך יבארו המג"א ואדה"ז מ"ש הב"י "וכל
 כיו"ב", ואולי קמיפלגי עליון בזה, ואכ"מ) - כעין וידוי,
 ולכן כ' שמי שאוסר חטאנו, אוסר גם סלח וכו' וק"ל.

והנה כ"ק אד"ש הביא דין זה כמקור על מ"ש בפנים
 דאין להזכיר ברי"ה "ענינים ותוארים בלתי רצויים, שלכן א"א
 וידוי וכו' ברי"ה", ולכ' צ"ב:

(א) הרי כנ"ל, אדה"ז אסר לכ' רק דרך וידוי וא"כ
 איך הביא מזה כ"ק אד"ש שיש ליזהר מלהזכיר וכו'?

(ב) ביותר אי"מ דלפי"ד אדה"ז (עפ"י הנ"ל) למה כ'
 שא"א וידוי וכו' ברי"ה" דמה מוסיף בה"ו וכו'", כיון דרק א"א
 וידוי לדעת אדה"ז?

(ג) ואת"ל שההער' הוא מכח מנהגנו, אי"כ לכ' אי"מ
 ה' "ולהעיר ממנהגינו" כיון דההער' הוא רק מכח מנהגינו?

והנה בחצע"ג כ' כ"ק אד"ש, דעל מנהגינו צע"ק ממ"ש
 אדה"ז בס"ג, ולכ' אפשר להבין את הצע"ק בא' משני אופנים
 (א) ממ"ש אדה"ז דאומרים סלח ומחל ומחה, כ"ש שאומרים כתבנו
 וכו' ומזה צע"ק על מנהגינו שלא לאומרו: (ב) ממ"ש אדה"ז
 שאומרים סלח ומחל צע"ק על מנהגינו שא"א אותו (ולכ' לשני
 האופנים צע"ק למה הוא רק צע"ק, ואכ"מ).

והנה לפי אופן הא', לכ' יש להעיר מהערוך השלחן
 סי' תקפ"ד ס"א שכ' "וא"א אי"מ חטאנו לפני ולא כתבנו כו'
 ולא כי אין בנו מעשים כו'" ומ"מ בס"ב כ' שאומרים סלח ומחל
 וכו' (אף דעצ"ע הסברא, דלכ' איפכא מסתברא),

ועפי"ד הערוה"ש אי"מ לכ' לב' האופנים, דכיוון דיש
 שיטה הסובר דאומרים סלח ומחל וכו' אף דא"א כתבנו וכו',
 אי"כ לכ' רבותא הו"ל לאשמועינן דלמנהגינו מדלגים וכו'
 אפילו סלח ומחל, שלפי"ז הוא חידוש גדול יותר מכתבינו?
 ובכל אופן לכ' אי"מ, כיוון דלמנהגינו מדלגים יותר מהערוה"ש

כנ"ל, אי"כ למה למנהגינו אין מדלגים "כי אין בנו מעשים" שלפי הערוה"ש צריך לדלגה, ולכ' הרי"ז סברות הפוכות? (ובדא"פ, אולי יש לחלק דבאין בנו מעשים אומרים זה כסבה שבשביל זה יחננו, ולא שמבקשים מחילה ע"ז (וכפשטות הלשון, חננו ועננו כי אין בנו מעשים) ולכן לא שייך לכל הנידון, ואכ"מ).

ובעיקר אי"מ לכ', כיון דמנהגינו הוא שא"א סלח ומחל, ובשו"ע אדה"ז כי לאומרה, הרי מבואר לכ' דבנידו"ז אין מנהגינוכשו"ע אדה"ז (וכדמצינו בכ"מ וכידוע), וא"כ לכ' איך שייך להקשות על מנהגינו זה משו"ע אדה"ז?

והנה בלקו"ש ח"ד ע' 1360 וחיי"ט ע' 303 מבואר דהא דא"א וידוי ברי"ה הוא משום שהוא למעלה מזה, אשר טעם זה הוא בנוגע לסלח ומחל וכו' ג"כ, אבל לכ' פשוט דאין ההל' מיוסדת רק על הטעם שעפ"י פנימיות הענינים.

והנה בהער' 51 כי וזלה"ק "וגם לפי מ"ש אדה"ז בשו"ע שם ס"ג דבאמירת פסוקים כו' אין קפידא - אין זה דומה לנידון זה, שמאריך בהמאמר ובפרטיות (ולא רק הזכרה בעלמא), עכלה"ק.

ולכ' אי"מ: א) הרי מבואר במג"א ושו"ע אדה"ז, והובא לעיל, דהא דבפסוקים אין קפידא הוא משום שאינו דרך וידוי (ולפי הנ"ל בב"י, אולי הכוונה שאינו אפילו כעין וידוי, וק"ל), וא"כ לכ' אי"מ מה שייך לחלק בזה בין אם הוא באריכות ובפרטיות או לא, כיון שאינו דרך וידוי והאיסור הוא רק דרך וידוי?

ב) כיון דלמנהגינו א"א אפי' סלח ומחל וכתבינו, אף ש(כנ"ל, לכ') אינם דרך וידוי, אי"כ מבואר מזה דגם כל דבר שיש בה הזכרת וכו', אף שאינו דרך וידוי אסור, ומובן דעד"ז בנוגע להמשלים, ולמה הוצרך לחלק מסברא ולא הוכיח מדין מפורש?

ובדא"פ אולי י"ל דהקושיות מתורצות ע"י עצמם, דהנה כ"ק אד"ש הביא בפנים שהטעם שאין אומרים ודוי וכו' ברי"ה הוא משום שיש ליזהר מלהזכיר ענינים ותוארים בלתי רצויים, וזהו לכ' כפי הנ"ל בב"י (ובשע"ת ופרע"ח?), ועמ"ש שא"א וידוי וכו' (שביאר שהוא מטעם דאין מזכירין ענינים ותוארים בלתי רצויים) ציין לשו"ע אדה"ז סתקפ"ד ס"ב דמבואר שם דאין אומרים וידוי וכו' (וא"מ), ואף דבשו"ע אדה"ז אפ"ל (ולכ' כן משמע, כנ"ל) דהאיסור הוא רק על מה שבדרך וידוי ולא על הזכרה, לכן מעיר ממנהגינו, ולפי מנהגינו שא"א אפי' כתבינו וכו', יוצא שהדין דא"א חטאנו לפניך שכותב אדה"ז בס"ב

הוא ג"כ מטעם הזכרה ודו"ק. וע"ז העיר בחצע"ג דצע"ק מסעי"ג, דממה שפסק שאומרים סלח לנו ומחל וכו', משמע שטעם הדין דא"א חטאנו לפניך שכותב אדה"ז בס"ב הוא רק לפי שהוא דרך וידוי ודו"ק. וא"ש דההער' הוא מכח שו"ע אדה"ז, ומעיר ממנהגינו (ובלשון "ולהעיר") שמזה מבואר מהו הפי' בדברי אדה"ז בשלחנו ודו"ק.

ועפ"ז לאחר שנת' דנקט דהאיסור הוא על הזכרה, מובן לפי דמה דעל פסוקים אין קפידא אי"ז משום שאינה דרך וידוי, אלא יש סברא מיוחדת בפסוקים, דאינה שייך כלל להנידון (וצ"ע הסברא ואכ"מ), ולכן אין קפידא, וע"ז מק' בהער' 51 דהמשל שבהמאמר יש לה גדר של פסוקים (וכנ"ל עצ"ע הסברא בזה), ולזה מחלק דכשמאריך ובפרטיות אפילו פסוקים אסור, ועפיכ"ז נפלו רוב השאלות ודו"ק, ועצ"ע בכ"ז ואכ"מ.

הת' עקיבא וגנר
- תלמיד בישיבה -

יג. בקונטרס ראש השנה ש.ז. במאמר ד"ה אדון עולם פ"ד מקשה (על המבואר לפני"ז שהעילוי דקיום המצוות שע"י נעשים המצוות למעלה) הרי ידוע שהעילוי בקיום המצוות הוא כשהקיום הוא מפני שזהו ציווי הקב"ה (וכנוסח ברכת המצוות אשר קדשנו במצותיו וצונו) ולא מצד הטעם והסגולה שבהם, כולל גם הטעם שע"י קיום המצוות נעשים המצוות שלמעלה. ונקודת הביאור המבואר בהמאמר, דמצד למעלה סיבת הציווי הוא שיעשו המצוות למעלה. אבל מצד עבודת האדם (באופן הב') הנה ע"י עבודת האדם הוא עושה כביכול רצון חדש, שלמעלה באי"ע מהרצון המסובב מהטעם. ע"כ תוכן הדברים.

ולכאורה דורש ביאור, מהו הקושיא על העילוי דקיום המצוות שע"י נעשים המצוות למעלה, מהמבואר בכ"מ שהעילוי דקיום המצוות הוא לא מצד הטעם והסגולה - הרי מבואר בכ"מ דשרש המצוות הוא רצון שלמעלה מהטעם, ואח"כ נתלבשו בטעם, לפעול המצוות שלמעלה, וכיו"ב. ולכן גם בקיום המצוות ישנם ב' ענינים מצד קבלת עול (בהתאם להרצון שלמעלה מהטעם): ומצד הטעם (בהתאם להתלבשותה בטעם). ומהו הקושיא?

ויתירה מזו: בהמשך ר"ה תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' עז ואילך) מקשה (לכאורה) כעין קושיא שבמאמר דידן, ותוכן הביאור דשם הוא כנ"ל ובמצוות ישנם ב' עניני רצון שלמעלה מהטעם: ושנתלבש בטעם - עיי"ש בארוכה. ולמה לא ניחא ל"י בתירוץ זה במאמר דידן?

ועוד זאת: דלכאורה במבואר במאמר זה סותר את הביאור דתרס"ה כ' לפי המבואר בתרס"ה גם המצוות מצד עצמם כמו שנמשכים מלמעלה, ישנם מה שהם למעלה מהטעם - ואילו לפי המבואר במאמר דידן הרי המצוות מצד עצמם, כמו שנמשכים מלמעלה, יש להם סיבה וטעם, ומה שישנו ענין במצוות שלמעלה מהטעם ה"ז נעשה רק ע"י עבודת האדם, שעושים רצון חדש?

ואולי י"ל בכ"ז: דהקושיא במאמר זה הוא לאחר כל הביאור דתרס"ה. והיינו, דהן אמת שישנו ענין במצוות שהם למעלה מהטעם, אבל לכאורה זהו רק השרש דמצוות, אבל אח"כ נתלבשו בטעם, וא"כ הרי מה שנמשך ונרגש כביכול בהמצוות הוא רק הסיבה דטעם: ואילו הענין שלמעלה מהטעם שבמצוות ה"ז רק כמו שהמצוות הם בידיעתו ית' ואין זה שייך לענין המצוות גופא.

ועפ"י"ז יש לבאר הקושיא שבמאמר דידן, די"ל הכוונה בזה: דכיון שענין הכי נעלה דמצוות גופא הוא מה שע"י נעשים המצוות למעלה, וא"כ לפי"ז הרי גם בקיום המצוות צריך להיות שהקיום מצד טעם זה הוא ענין הכי נעלה, כיון שזהו ענין הכי נעלה שבמצוות גופא.

ועפ"י"ז אולי י"ל שזהו ג"כ הכוונה בהתירוץ דישראל עושין רצון חדש - אף שעפ"י המבואר בכ"מ השרש דכל המצוות מצד עצמם הוא למעלה מהטעם - כי זה שהוא כן בשרש אי"ז שייך לענין המצוות גופא, משא"כ עבודת ישראל פועלת שרצון שלמעלה מהטעם שמצד עצמו הוא מובדל מהמצוות, ואינו נרגש בהם כביכול, הנה עבודת ישראל פועלת שג"ז יורגש כביכול בהמצוות עצמם.

ולהעיר מהמבואר בלקו"ש חי"ט בענין שערי הצלחה דשמח"ת. עי"ש בארוכה כי לכאורה המבואר שם שייך מאד לנדו"ד.

הרב שלום חריטונוב
- תושב השכונה -

י"ז. בגליון שנז שאל א' ע"ד במ"ש במאמר ד"ה אני לדודי ש.ז. שמבואר באגה"ק סל"א שישראל והקב"ה כ"א מהם הוא בבחי' לב לגבי השני, - דלכאורה באגה"ק שם מפורש רק שהקב"ה (שכינה) הוא הלב דישראל שהם האברים, ולא נמצא שם (לפום ריהטא) שישראל הם בחי' לב לגבי הקב"ה.

ואולי י"ל הכוונה, דבתניא שם מבואר דבחי' שכינה היא הנק' לב. והרי ידוע דשכינה היא בחי' כנסת ישראל, מקור ושורש נשמות ישראל. ולפי זה נמצא, דבחי' שכינה

(כנס"י) היא לב לגבי בחי' קוב"ה (ז"א). וצ"ע בזה.

הרב שלמה יוסף ארמון

- ברוקלין נ.י. -

טו. בסה"מ תש"ט ע' 31 ואילך (וכן בתרפ"ד ע'...), כותב: וכמו שאנו רואים בחוש דכל דבר שכלי הנה בכדי שיבא לעומק החכמה לאמיתתה הוא דוקא ע"י היגיעה רבה במוחו שמיגע כל מוחו בעיון גדול ובהעמקה גדולה במתינות דוקא, ואז יגיע לאמיתת הדבר, וענין היגיעה שאינו מסתפק בהשגת דבר בהשקפה ראשונה, דהשקפה ראשונה בכללות הוא היפך ענין ההשכלה, דהשקפה ראשונה זהו רק ידיעה שטחית בלבד והידיעה שטחית הרי אינו יודע עדיין את הענין, פל' שאינו יודע פנימית הדבר כלל, היינו שאינו יודע עדיין פנימית ענינו כלל, ואדרבה יוקשה לו הרבה בזה, ובכל פעם שלומד הרי מתוסף אצלו קושיות וכובד בהענין, וזה מיצר לו במאד. מפני מה אינו יודע את הענין, ומיצר זה. פועל בו הכנעה גדולה ותשוקה אמיתית לעלות ולהגיע לידע את הענין, וגורם לו שנותן כל כח שכלו והשגתו בזה בעיון גדול ומעמיק דעתו לידע אמיתית הדבר איך הוא, וכל שיעמיק יותר יפלא מאותו הענין, דחכ' היא הבדלה ובמילא הנה כל אשר יקרב אל הענין יותר הרי הענין מתרחק ממנו, אמנם ריחוק זה אינו שאינו יודע כלל, דבכ"ז הרי יודע בו רק שידיעתו אינה ברורה עדיין ונק' השערה שכלית, וכמו בראיית העין. . . אשר כן הוא גם עומק פנימית הכוונה, ואמיתת הענין דמתקבל ומונח אצלו בהשגתו שהוא באופן כך וכך, וזהו מעלה יתירה בעיון, שע"ז דוקא בא לעומק אמיתת הדבר ביותר מכמו שהי' מבינו בהשקפה ראשונה, הנה בכ"ז הרי לא יבוא לעומק אמיתית ההשכלה לכמו שבא מי שמיגע כלי שכלו בריבוי יגיעה, דהעיקר הוא יגיעה דוקא.

וצ"ע כמה שכותב: ...הנה בכ"ז הרי לא יבוא לעומק אמיתית ההשכלה לכמו שבא מי שמיגע כלי שכלו בריבוי יגיעה, דהעיקר הוא יגיעה דוקא. דהא כל הזמן מדבר שיגיעה ועיון הם אותן ענין ואותו מעלה על השקפה ראשונה, ומכאן משמע שהוא ג"כ מעלה על עיון, וכן בסעי' הבא לאח"ז מדבר שהם ענין ומעלה אחת על השקפה ראשונה, שדוקא ע"י מגיעים אל אמיתית הענין. וכנראה נפלה כאן טעות ונפלה כמה תיבות וכו' לאחרי המלים בהשקפה ראשונה ולפני המלים הנה בכ"ז. ניש לעיון בהקופיר.

ר מ ב " ם

טז. תנן במדות פ"ג משנה ו': "בין האולם ולמזבח עשרים ושתיים אמה ושתיים עשר מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה אמה, אמה אמה ורובד שלש, אמה אמה ורובד שלש, העליונה אמה אמה ורובד ארבעה ר' יהודה אומר העליונה אמה אמה ורובד חמש".

וידוע שרוב המפרשים פירשו שמה שכתוב אמה אמה ורובד שלש וכו' קאי אדלעיל מיניה במעלות האולם, שהיו שתי מעלות שלחה אמה והשלישית שלש אמות וכו'.

אבל להרמב"ם שיטה אחרת בזה. וביאר וז"ל: "אמר שכתל האולם היתה בנייתם, כצורה זו והוא שאמה מגובה הכותל לכל ארכו חלק ישר וכו' כותל, ואח"כ בנין בולט מן הכותל כעין כצוצרה, גבהו שלש אמות, ואח"כ מרחיק עוד אמה ומבליט בנין והוא הנקרא רובד, וכך כל גבהו אמה ורובד אמה ורובד וסאזא אמר אמה כותל ורובד שלש מרחיק אמה בכותל ורובד שלש עד שיהיו אלו בו כעין כצוצרות. פרט לכצוצרה העליונה שהיו בה ארבע אמות".

וכבר תמהו האחרונים על זה מאי דוחקיה דרבינו לנתק סיפא דמתניתין מאמציעותי' ולפרש שזה קאי על כותל האולם. (עיין בספר חנוכת הבית להרב משה חפץ ז"ל).

אמנם באמת שיטת רבינו מוכרחת היא. ראשית כל לפירוש רבינו כל מקום שנז' רובד פירוש אחד ויחיד לו. דהיינו בליטה מן הכותל שנית. לפי הפירוש שזה קאי על מעלות האולם א"כ היו מקום פנוי בין המזבח למעלות האולם רק שתי אמות ולר"י רק אמה אחת, וזה דוחק גדול. דהנה תנן במס' פסחים פ"ה משנה ה' "והכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם בזיכי כסף ובזיכי זהב... שחט ישראל וקבל הכהן נתנו לחברו... והכהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד". ופי' רבינו: "ונאמרה בפסח זריקה... ובא בקבלה שפסוק זה מדבר בבפור ופסח ומעשר בהמה שכולם טעונים זריקה אחת כנגד היסוד,, וכשאבאר לך צורת המזבח במקומו במסכת מדות יתבאר שרוח אחת של מזבח אין בה יסוד" (לשון תרגום הרב קאפח) (ובנדפס "ב' פאת מזרח לא ה' בו יסוד" והוא נכון מאד לע"ד כי אעפ"י שגם לרוח דרומית לא ה' יסוד מכל מקום כיון שה' שם הכבש הרי במציאות לא יכלו לשחוט בצד דרומי). ואם ה' רק אמתיים בין המזבח למעלות האולם הרי במציאות אי אפשר גם שמה לשחוט ולא נשאר רק רוח צפונית. ושחטו שם כפלים כיוצאי מצרים הרי אין לך דוחק גדול מזה!

ועוד בה שלישי, והיא מאי טעמא דפליג ר"י? אבל לפי רבינו נחא דלשיטתייהו דהנה מצינו במס' מדות ארבע פלוגות דר"י ורבנן ובאמת הם שנים שהם ארבע,

(א) העליונה אמה ורובד ד', שנעתק לעיל. (ב) פ"ד משנה א' וארבע דלתות היו לו שנים בפנים ושנים בחוץ שנא' ... החיצונות נפתחות לתוך הפתח לכסות עביו של כותל, והפנימיות נפתחות לתוך הבית לכסות אחר הדלתות ... ר' יהודה אומר בתוך הפתח היו עומדות וכעין ארצפמיטא היו נקפלות לאחוריהן, אלו שתי אמות ומחצה ואלו שתי אמות ומחצה ...

(ג) שם במשנה ב' ... נטל את המפתח ופתח את הפשפש, נכנס להתא ומן התא אל ההיכל, ר' יהודה אומר בתוך עביו של כותל הי' מהלך עד שנמצא עומד בין שני שערים ופתח את החיצונות מבפנים ואת הפנימיות מבחוץ.

(ד) שם משנה ו' ההיכל מאה על מאה על רום מאה, האוטם שש אמות ... ושלוש אמות מעקה ואמה כולה עורב ר' יהודה אומר לא הי' כולה עורב עולה מן המדה אלא ארבע אמות הי' מעקה.

והנה בעזרת כהנים פי' דהמחלוקת (ב' וג') הנ"ל הוא ענין אחד דלשיטתייהו אזלי: פי' אליבא דרבנן שהדלתות הפנימיות נפתחות לתוך ההיכל ומכסות המקום שאינו טוח בזהב הרי יש צורך בכניסה זו להיכל, ולא הוי ביאה ריקנית ומותר להכנס בשביל זה להיכל אבל לר' יהודה הרי כל הדלתות נפתחות ומתקפלות לתוך עובי הפתח ובמילא אין תועלת כלל מהכנסו לתוך ההיכל והוי ביאה ריקנית שאסורה ולפיכך הי' מהלך בתוך עובי הכותל ולא הי' נכנס להיכל. (וכאן המקום להעיר שמה שציר רבינו הכניסה להיכל מהתא יותר מחציו של הכותל אינה בדיוק שלא מסתבר שהלך מהלך ארוך כזה, ופשיטא שלשיטת ר"י לא הי' נכנס משם לעובי הכותל הקשהוכרח לציירו באופן כזה בכדי שיהי' מקום לכל האותיות הכתובים בפנים ולא כמו שפי' הר"ן תגר שי' בתרגומו להל' ביהב"ח ודו"ק).

ולשיטת רבינו גם במחלוקת הא' והד' אזלי לשיטתייהו, דהיינו אליבא דרבנן שהי' רום כותל ההיכל מאה אמה יחד עם הכלה עורב הי' רובד העליונה ד' אמות, ואעפ"י דתנן אמה אמה ורובד ד' מ"מ התחתונה סמוך בקרקע התחיל ברובד ג' כי כן הוא דרך הבנין שלמטה צריך להיות הכי רחב לתמוך בכובד האבנים, והוא פשוט, רק שדרך התנא לנקוט במספר הקטן קודם למספר הגדול, וסיים ברובד שאל"כ לא יהי' נראה השורה העליונה צא וחשוב שאחר עשרים וארבעה שורות של רובד ואמה יהי' תשעים ושש אמה ועם הרובד העליונה יהי'

ס"ה מאה אמה כנגד כותל ההיכל. ולר"י דסבר כלה עורב אינה מן המניין הרי ה' כותל ההיכל ק"א אמה לפיכך היתה רובד העליונה חמש אמות ס"ה ק"א אמה כנגד כותל ההיכל יחד עם המעקה, אמנם לפי פירוש שאר המפרשים שפי' אמה אמה ורובד ג איירי במעלות האולם הרי בין המזבח להתחלת המעלות לא ה' כי אם שתי אמות ומאי דוחקיה דר' יהודה לחלוק ע"ז ולומר שלא ה' מקום פנוי רק אמה אחת אשר בדוחק גדול יכולים לעבור שם, ותא חזי מן הכותל הצפוני של העזרה לבית המטבחים שעוברים דרך שם וכן מן הטבעות למזבח נתנו ריוח של שמונה אמות. וכן לצד מזרחי של המזבח ה' מקום דריסת רגלי הכהנים י"א אמה, והנה פלאי פלאים, לצד מערבי יש רק שתי אמות ריוח ופלג ר"י ואמר שרק אמה אחת היתה.

הרי מכאן ראוי חזקה שדוקא שיטת רבינו בהל' ביה"ב היא הכי פשוטה בין בהבנת סוגית המשנה וכו' ובין בהסברת תכונת הבנין באופן פרקטי.

הרב יהודה קעלער
- תושב השכונה -

יד. הרמב"ם בהלכות מזוזה פ"ו ה"ט וז"ל "סוכת חג בחג... פטורין מן המזוזה לפי שאין עשויין לדירת קבע", ובהגהות מיימוניות שם אות ג' וז"ל "כחכמים ודלא כר' יהודה דמחייב בסוכת החג בחג" ע"כ. ולכאורה משמע מההגהות מיימוניות דזה מה שפסק הרמב"ם הוי משום דיחיד ורבים הלכה כרבים, וסברת החכמים הוי דסוכה דירת עראי בעינן. (פלוגתתם הוי בגמ' יומא שילחי דף י' ע"א).

ולכאורה קשה לי דבגמ' סוכה דף ז' ע"ב מביא מימרא וז"ל "אמר אביי רבי, ור' יאשי', ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבן גמליאל, ובית שמאי, ורבי אליעזר, ואחרים, כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן" (והגמ' ממשיכה ומביאה ראיות לכאוי"א דכן סובר) ע"כ. ובתוס' שם ד"ה "אחרים אומרים סוכה העשוי' כשובך פסולה" וז"ל דסוכה וכו' "דמהאי טעמא מחייב ר' יהודה סוכת החג בחג במזוזה" אז רואים דסברת תוס' הוי ג"כ דאם סוכה הוי דירת קבע חייבת במזוזה. ותוס' מביא הוכחתו מהגמ' בדף ח' ע"ב דשני סוכות של יוצרים דהפנימית אינה סוכה וחייבת במזוזה והחיצונה הוי סוכה ופטורה מן המזוזה, ופרקינן דלמה לא נחשיב את החיצונה כבית שער דהפנימית ותיהוי מחוייב במזוזה (דבית שער הוי מחוייב במזוזה מדרבנן כדמוכח בגמ' מנחות דף ל"ג ע"ב) ותרצינן משום דלא הוי קבוע-משמע דאם הוי קבוע הוי מחוייב במזוזה.

ולכאורה יש להוסיף דגם רבא סובר כן (דסוכה הוי

דירת קבע) דבגמ' שם דף כ"ו ע"א וז"ל ת"ר שומרי העיר וכו' "שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום ובין בלילה" ופרקינן- "וליעבדי סוכה התם וליתבו אביי אמר תשבו כעין תדורו" (עיין פי' רש"י ז"ל ד"ה "כעין תדורו") "רבא אמר פרצה קוראה לגנב" (עיין פי' רש"י ז"ל ד"ה "פרצה קוראה לגנב") ע"כ. ובתוס' שם ד"ה "פרצה קוראה לגנב" וז"ל "לאו משום דלית לי' לרבא דרשה דתשבו כעין תדורו דברייתא היא לקמן בפירקין". ובדף כ"ח ע"ב במשנה וז"ל "כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי" ע"כ. ובגמ' שם וז"ל "ת"ר כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו לו... אוכל ושותה ומטייל בסוכה מה"מ דת"ר תשבו כעין תדורו מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו לו... ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה" ע"כ. (ואכ"מ לבאר בנוגע דיני שינון בסוכה מתי הוי אי הוי דוקא לעיוני או אפי' למיגרס). (ועיין ברש"י שם ד"ה "ומשנן בסוכה") (ובתוס' שם ד"ה "תשבו כעין תדורו")-(כעין שביאר לעיל בדף כ"ו ע"א)).

ועוד יש להקשות דהרי א' מהתנאים דסוברים דסוכה

דירת קבע בעינן הוי בית שמאי (סוכה דף ז' ע"ב במימרא דאביי- (הבאנו לעיל)) וקיימא לן דכל מקום דפליגי ב"ש וב"ה הלכה כב"ה חוץ מג' מקומות אז איך יוצא (וויא קומט עס אויס) דההלכה הוי כב"ש? וי"ל דשאלה זו כבר מתורצת בתוס' בסוכה דף ג' ע"א ד"ה "דאמר לך מני ב"ש הוא ולא תזוז מינה וכו'" וז"ל "ומסקינן התם דהלכה כדבי יוחנן החורני דההיא פלוגתא בסוכה גדולה כדמסקינן דבתרתי פליגי בההיא הלכה כב"ה אבל הכא בסוכה קטנה ובהא הלכה כב"ש" ע"כ, ותרתי דהגמ' בדף ז' ע"ב הביאה דב"ש סבירא להו דסוכה הוי דירת קבע הוי משנה זו היכא דב"ש וב"ה פלגינן בסוכה קטנה דבהא פסקינן כב"ש כבתוס' (המשנה נמצאת בדף כ"ח ע"א). וכן כתב הר"ע מברטנורה בפרק ב' דסוכה משנה ז' ד"ה "בית שמאי פוסלין" וז"ל "והלכה כב"ש" ומוסיף "בין בסוכה גדולה" (דלכאורה הוי היפך מפ' התוס' בגמ' דף ג' ע"א). וכן כתב התוספות יו"ט שם בד"ה "בית שמאי פוסלין" וז"ל "כתב הרב והלכה כב"ש בין בסוכה גדולה וכו' דהכי אסיקנא בגמ' בפ"ק דף ג' ע"א" ע"כ. ובתלמוד ירושלמי במס' סוכה פרק ב' שילחי הלכה ח' וז"ל "אמר ר' זעירא רב הונה בשם רב הלכה כב"ש רבי ירמי' רבי שמואל בר רב יצחק בשם רב ממה שסילקו ב"ש לב"ה הדא אמרה הלכה כדבריהן" ובקרבן העדה שם ד"ה "ממה שסילקו ב"ש לב"ה" וז"ל "ואמרו לתן אף הן אמרו לו וכו' ולא השיבו דבר ש"מ דהלכתא כוותיהו דב"ש". ובפני משה שם במתני' ד"ה "מי שהי' ראשו ורובו וכו'" וז"ל "ומסקינן דהלכה כב"ש בתרויהו" (סוכה גדולה וסוכה קטנה).

המורס מכל הנ"ל דהסוברים דסוכה הוי דירת קבע הוי רבים (או הרבה יחידים) ולא יחיד אז איך פסק הרמב"ם כהחכמים דחולקים על ר' יהודה (בגמ' יומא שילהי דף י' ע"א) דלא הוי רק ר' יהודה (כנ"ל)?

בשו"ע הרב הלכות סוכה סי' תרל"ט סעיף א' פסק דסוכה הוי דירת קבע וז"ל "בסכות תשבו שבעת ימים ולמדו מפי השמועה תשבו כעין תדורו ... מכאן אמרו חכמים כל ז' הימים אדם עושה ביתו עראי וסוכתו קבע" ע"כ. (ולכאורה אולי אפשר לשאול סתירה מהחכמים על החכמים דהחכמים בגמ' יומא דף י' ע"א (וכפי ההגאות מימוניות) סבירי דסוכה הוי דירת עראי ומלשון אדמו"ר הזקן בשולחנו (אמרו חכמים) משמע דסבירי לי' דסוכה הוי דירת קבע? ואולי יש לתרץ דהתואר "חכמים" לא הוי בכל מקום אותם החכמים אלא הוי שם המושאל (דהיינו חכמים דפלגיןן על ר' יהודה הוי ראובן ושמעון וחכמים דמוזכר בשו"ע הרב הוי לוי ויהודה וכן בכל מקום לאו דוקא הוי אותם החכמים). וכן בשו"ע או"ח חלק ג' בסי' תרל"ט סעיף א' וז"ל "כיצד מצות ישיבה בסוכה ... וכל שבעת ימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע" ע"כ. וכן בטור או"ח סי' תרל"ט וז"ל "ישיבתה דתנן מצות סוכה כל ז' ויעשה כל ז' ביתו עראי וסוכתו קבע" ע"כ. (ועיין בב"י דכותב כן ג"כ).

ולכאורה יש להקשות דאם תעיין בטור יורה דעה סי' רפ"ו וז"ל "סוכת החג בחג ... פטורים" (ממזזה) ובב"י שם ד"ה "סוכת החג בחג" וז"ל "בפ"ק דיומא פלוגתא דר' יהודה ורבנן והלכה כרבנן דפטרי (כהרמב"ם) וטעמא משום דרחמנא אמר ביתך שהיא דירת קבע לאפוקי סוכה שהיא דירת עראי" ובב"ח שם ד"ה "סוכת החג בחג" וז"ל "פ"ק דיומא ... והלכה כחכמים דסוכה דירת עראי בעינן (כהרמב"ם) ... וכיון דסוכה דירת עראי היא פטורה ממזזה דגבי מזזה בעינן בית חשוב בקבע".

ואפשר לתרץ כל זה על פי מה שכתב הר"ן דף י"ג ע"א (דהר"ן) במס' סוכה ד"ה גמ' -הלכה צריכה שתהא מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו וכו' וז"ל "אבל הרב אלפסי ז"ל משמע דסבירא לי' כיון דתנו גבי הדדי (סוכה גדולה וסוכה קטנה) כי הדדי נינהו וכיון דאיפסיקא בהדיא בסוכה קטנה כבית שמאי נקיטי' נמי כוותייהו בסוכה גדולה וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפרק ו' מהלכות שופר וסוכה ולולב" עכ"ל.

ורוצה לומר ולפסוק דסוכה באמת הוי דירת עראי והוי רק קצת קבע.

ועפ"ז אפשר לומר דבאמת הסוכה הוי דירת עראי ופטורה ממזוזה ומה שרוצים לומר שסוכה הוי דירת קבע פי' הוי דהדירת עראי (פי' דסופך לסותרו) תעשה כדירת קבע כליד ... ומטייל בסוכה. וכן משמע מלשון אדה"ז בשולחנו "מכאן אמרו חכמים כל ז' הימים אדם עושה ... וסוכתו קבע". וכן מהשו"ע או"ח משמע כן דכותב "וכל שבעת ימים עושה אדם ... סוכתו קבע" וכן בטור או"ח דכותב "דתנן מצות סוכה כל ז' ויעשה ... וסוכתו קבע". וכן כתב התוספות יו"ט בפרק ב' דסוכה משנה ז' בשילהי ד"ה "בית שמאי פוסלין" וז"ל "וכתב הרי"ף כיון דתרווייהו (סוכה גדולה וקטנה) בחד טעמא נינהו הלכה כב"ש בתרווייהו.

המורם מכל הנ"ל דהרמב"ם פוסק כהחכמים דסבירי דסוכה הוי דירת עראי (ולא הוי סתירה להחכמים בשו"ע הרב-ויכול להיות אפילו אותם החכמים-מכיון) ובשו"ע הרב היכן דכתב מכאן אמרו חכמים פי' הוי דסוכתו של אדם הוי דירת עראי מכיון דסופו לסותרו ולכך פטור ממזוזה אבל צריך לעשות סוכתו קבע באופן דכתוב בברייתא בדף כ"ח ע"ב דסוכה, וכן הוי הפי' בשו"ע או"ח ובטור או"ח. ובטור יו"ד הוי פי' כהרמב"ם.

- א' מהתלמידים -

ש ו ב ו ת

יח. רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ' האזינו

פרק ופסוק	ד"ה	נת' בהתוועדות
לב, א*	האזינו השמים	האזינו תשכ"ו ¹
שם	מדוע אין רש"י מפרש שינוי הלשונות "האזינו השמים" ו"תשמע הארץ".	האזינו תשד"מ
לב, ג	כי שם ה' אקרא	האזינו תשמ"ב
לב, ז	זכור ימות עולם	מוצאי ש"פ האזינו תשל"ט
שם	בינו שנות דור ודור	מוצאי ש"פ האזינו תשל"ט

שם	שאל אביך	מוצאי ש"פ האזינו תש"ט.
שם	זקינך	מוצאי ש"פ האזינו תש"ט
לב, ט	כי חלק ה' עמו	האזינו תשכ"ט (פ)
שם	יעקב חבל נחלתו	האזינו תשמ"ה
לב, י	ימצאהו בארץ מדבר	האזינו תש"יב (פ)
שם	ימצאהו בארץ מדבר	האזינו תש"יז
שם	יסובבנהו	האזינו תש"יז
שם	יבוננהו	האזינו תש"יז
שם	יצרנהו	האזינו תש"יז
לב, יא	יפרוש כנפיו יקחהו	האזינו תש"יז
לב, יג	ירכיבהו על במתי ארץ	האזינו תש"יח
שם	ירכיבהו על כמותי ארץ	האזינו תשמ"א
שם	ויניקהו דבש מסלע	האזינו תש"יח
שם	ושמן מחלמיש צור	האזינו תש"יח
לב, יד	חמאת בקר וחלב צאן	האזינו תש"יח
שם	עם חלב כרים	האזינו תש"יח
שם	חלב כליות חטה	האזינו תש"יח
שם	ודם ענב תשתה חמר	האזינו תש"יח
לב, ל	איכה ירדוף אחד	האזינו תש"יג (פ)
שם	אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם	האזינו תש"יג (פ)

האזינו תש"מ	ואין מידי מציל	לב, לט
האזינו תש"ל	כי אשא אל שמים ידי	לב, מ
האזינו תשל"ו	כי אשא אל שמים ידי	שם
האזינו תש"ל	ואמרתי חי אנכי	שם
האזינו תשל"ו	ואמרתי חי אנכי	שם
האזינו תשמ"א	הרנינו גוים עמו	לב, מג
האזינו תשמ"א	כי דם עבדיו יקום	שם
האזינו תשמ"א	ונקם ישיב לצריו	שם
האזינו, נח תשל"א	הוא והושע בן נון	לב, מד
האזינו תשמ"ג	הוא והושע בן נון	שם
האזינו תשכ"ח	שימו לבבכם	לב, מו
האזינו תשל"ה (פ)	שימו לבבכם	שם
האזינו תשכ"ז ²	וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה	לב, מח
ראה תש"מ, האזינו תשמ"א	וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה**	שם
האזינו תשל"ד (פ)	למה אין רש"י מפרש איך נאמר פרשה זו בפ' האזינו כשנמצא בפ' פנחס	שם
האזינו תשכ"ו	ושמה לא תבוא	לב, נב

(*) הקשר שבין קאפיטל ל"ב לפרשת האזינו - נת' בשיחת ש"פ האזינו תשמ"א (וראה לקו"ש חט"ז ע' 229 הערה 40, ובכ"מ.
 (***) עד (ולא עד בכלל) "במצרים נאמר...".
 (1) לקו"ש חט"ז ע' 329-228. (2) שם ע' 339-347.

יט. בלקו"ת דרושי ר"ה (נו, א) נדפס ד"ה להבין המשנה
יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת. ויש לציין לתו"א יט, ד שכותב
"ועמ"ש בדרוש השופר שהכתר... מבחי' תחתונה שבמאציל כו"י"
- ולכאנ' כוונתו לדרוש זה (נז, רע"ג).

*

*

*

מאמר הנ"ל הוא מתחילת שנת תקע"א. ונמצא עוד מאמר
מאד"ה ב' בהתחלה דומה מתשרי תקס"ח, ונד' (בתוס' הגהות
וביאורים מאד"ה) באוה"ת דברים כרך ה' ע' ב' קט ואילך.

התחלת מאמר זה נמצא בב' נוסחאות: א) להבין הטעם
שכשחל ר"ה בשבת מבטלין תקי"ש, וכן ההתחלה באוה"ת. ב)
להבין הטעם שאין תקי"ש ונטילת לולב בשבת. ובמק"א מוכח
שמאמר זה נאמר מאד"ה בימי חה"ס תקס"ח. אמנם ע"י אד"ה
נאמר בימי ר"ה כמצויין באוה"ת.

בסידור נמצא ד"ה זה מאד"ה (ומקביל להמאמר

בלקו"ת). ויצויין כאן עוד מקומות בהם נמצאים מאמרים
בהתחלה זו (יו"ט של ר"ה):

אוה"ת דברים כרך ה'. תרל"ב. תרל"ה. תרנ"ט. תרס"ה.
תרס"ו. תער"ב (בסה"מ). תרפ"ג. תרצ"ב. תרצ"ו. תשי"ג. תשי"ד.
תשל"ט. תשמ"ג (י"ל בקונטרס ר"ה תשמ"ז). ועוד.

*

*

*

- בד"ה יו"ט של ר"ה בלקו"ת שם (נז, סע"א), ז"ל:
"ומעתה יבואר למה אין תקיעת שופר דוחה שבת... וז"ש בע"ח
ששבת הוא גילוי מוחין דאבא כו"י". ע"ש בארוכה. וכן מובא
בשם הע"ח בד"ה זה שבסידור. ובהמ"מ ללקו"ת (הוצאת ה'תשד"מ)
נדפס ע"ז מכת"י חסיד אחד שמציין ע"ז לפע"ח שער השבת פכ"א
ופי"ט ומוסיף שם "אבל בע"ח לא מצאתי".

והנה בס' שם הגדולים להחיד"א מערכת ספרים בערך עץ
החיים כתב וז"ל: עץ החיים חיבר מהר"ו זצ"ל בחכמת האמת
ממה שקבל מרבו רבינו האר"י זצ"ל והוא שם הכולל לכל ספריו
... ולכולם קרא בשם עץ החיים. ואח"כ בהמשך הדברים כותב
שהספרים מחולקים לג' חלקים: דרך עה"ח (הוא הס' שאנו
קורין ע"ח), פרי עה"ח, נוף עה"ח (הוא לקו"ת להאר"ז'ל
(וכו').

ודבר זה כמדומה נמצא לפעמים בספרי חסידות שמציינים
לספרי הקבלה בשם הכולל - עץ חיים. ונציג כאן כמה דוגמאות:

(א) בסה"מ אתהלך לאזניא ע' קו בענין תורה לשמה לשם
ה' "כמ"ש בע"ח שער הלימוד ע"ש". ומובא ג"כ בשם הע"ח בס'
מאמרי אדהאמ"צ - במדבר ח"ב ע' שטס. והכוונה לפע"ח -
כמו שמציין בלקו"ת שה"ש לב, ד ובכ"מ. (אמנם בסה"מ אתהלך
שם אולי הוא טה"ד).

(ב) בס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' רצז ובמאמרי אדהאמ"צ
ויקרא ח"ב ע' תפב ואוה"ת נשא ע' רנז (ועוד) - מביא: "כמ"ש
בע"ח דפנימי' אבא הוא פנימי' עתיק". והמקורים לזה נסמנו
בכ"מ (לקו"ת נצבים מט, ג. סה"מ ת"ש ע' 49 - בהערות כ"ק אדמו"ר
שליט"א ועוד) לפע"ח וכו', ולא נסמן לס' ע"ח.

(ג) בסה"מ תק"ע ע' פ: "ענין לידת הנשמות שמבאר
בע"ח שהוא בזש"פ כו". ומקומו הוא בפע"ח שער הלולב ספ"ח
- כמ"ש בלקו"ת רד"ה היס' ראה. ובכ"מ.

(ד) בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' תרפה (ובתקס"ו ע' סב, ובכ"מ)
מובא בשם הע"ח ע"פ ותתן טרף לביתה טרף גימט' רפ"ח עם הכולל.
ובהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א (נדפס בסה"מ תרס"ג ע' נא) מציין
המקורים לזה לס' מק"מ וטעהמ"צ להרח"ו כו', ולא לס' ע"ח.

(ד) בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' תרפה (ובתקס"ו ע' סב, ובכ"מ)
מובא בשם הע"ח ע"פ ותתן טרף לביתה טרף גימט' רפ"ח עם הכולל.
ובהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א (נדפס בסה"מ תרס"ג ע' נא) מציין
המקורים לזה לס' מק"מ וטעהמ"צ להרח"ו כו', ולא לס' ע"ח.

(ה) בס' מאמרי אדה"ז - מארז"ל ע' תפד: הנה מבואר
בע"ח במ"ח שבקדושת כתר נשתוו זו"ל יחד כו'. הרי שגם
המשנת חסידים בכלל ע"ח. (ודא"ג להעיר אשר בעת כתיבת הס'
מ"ח לא הי' אז לפני המחבר הס' ע"ח, ורק אח"כ מצא את הס'
ע"ח בירושלים ועל פיו הוסיף תיקונים והגהות בספרו והדפיס
מהדורא שני' מהמ"ח (באמשטרדם תק"ב). ראה עד"ז בהקדמה
למהדורא השני', ועוד, ואכ"מ).

(ו) בס' מאמרי אדהאמ"צ - ויקרא ח"ב ע' תקצ: "ל"ב
נתיבות חכ' . . . ועש"ז נק' לב כמ"ש בע"ח". ובאוה"ת בהר ע'
קפח מציין מקורו: "כמ"ש הרמ"ז אמור צ"ג ע"פ לך אמר לבי
בקשו פני".

(ז) שם ע' תרפ: "מ"ש בע"ח דמצות שלא בכוונה משכנן
בג"ע התחתון כו'. ונסמנו המקורים לזה בסה"מ ת"ש ע' 45
(ועד"ז תש"ד ע' 122 ועוד) ולא נסמן ע"ח.

(ח) שם במאמרי במדבר ח"א ע' קעו (וכ"ה בח"ב ע'
תקפ"ז) - בשם הע"ח בענין שיער עצמו בכח מה שעתיד להיות

בפועל. ובהמקורים שנמסנו ע"ז (בשער היחוד פ"י, ובסה"מ תשי"ט ס"ע 38, ובכ"מ) נסמן מק"מ לזח"א טו, א. ולא לס' ע"ח. ויש לציין עוד כמה דוגמאות, וקצרה היריעה. ולהעיר ג"כ מהל' בתניא פ' "כידוע לטועמים מעץ החיים". וכמוכן כל הנ"ל רק בדא"פ לעורר לב המעיין.

הרב אליהו מטוסוב
- תושב השכונה -

כ. לכאו' צ"ע למה ברשימת כתבי היד של ספר התניא (תניא הוצאת קה"ת ע' 402 ואילך) לא נרשם כתב יד אגרת התשובה בגוף כתב יד אדמו"ר האמצעי מוגה כגוף כתב יד אדמו"ר הזקן (נרשם בפרוטרוט ע"י הרה"ת אהרן חיסריק במבוא לליקוט פירושים וכו' על אגרת התשובה ושם נסמן).

* * *

בספר השיחות תש"א ע' 171 נדפס (בהוספות) "שיחת ער"ה אחר התרת נדרים תש"א". ולהעיר:

א) שיחה זו נמצאת בקופיר בין שיחות תש"ח בכותרת "שיחת ער"ה אחר התרת נדרים תש"ח".

ב) שיחת ער"ה תש"א אחר התרת נדרים נדפס בספר השיחות קיץ ש"ת בסופו. ועל פי כל הנ"ל צריך ביאור מאי עבדת' בספר השיחות תש"א.

* * *

ומענין לענין באותו ענין:

בספר השיחות שם בשורה המתחלת (?) נדפס "תרנ"ח" בקופיר שם מטושטש קצת ואפשר לקהא "תרנ"ח".

ואם נכון הוא הרי שכ"ק אדמו"ר מהור"י זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מספר בשנת תש"ח מה שסיפר לו אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בשנת תרנ"ח מה שסיפר לו אביו כ"ק אדמו"ר מהר"ש זצ"ל בשנת תרל"ח.

תלמיד בישיבה

כא. רשימת שיחות כ"ק אדמו"ר הרי"ץ תש"ו-תש"ז:

ליל א' דחגה"ס תש"ו - מבוא לס' הניגונים ח"א ע' לח אות עה קובץ ליובאוויטש תש"ה ע' 79, 80.

יום א' דחגה"ס תש"ו - מבוא לס' הניגונים ח"א ע' לח אות עו, קובץ ליובאוויטש תש"ה ע' 80.

יום ב' דחגה"ס תש"ו - מבוא לס' הניגונים ח"א (שם יום ג' דחגה"ס וכן' הוא טה"ד, בס' הניגונים ח"ג נרשם על אות עז יום ג, בעוד שעל אות עח נרשם יום ב), ע' לט אותיות עז-עח, קובץ ליובאוויטש תש"ה ע' 81.

שבת חוהמ"ס תש"ו - ס' הניגונים ח"א ע' נד.

ליל שמע"צ תש"ו = קובץ ליובאוויטש תש"ה ע' 81.

ליל שמח"ת תש"ו - קובץ ליובאוויטש תש"ה ע' 81.

ליל ש"פ נח תש"ו - קופיר קטעים נעתקו במבוא לס' הניגונים ח"א ע' לט אותיות עט-פא,

ליל ש"פ לך לך תש"ו - קופיר קטע נעתק בס' ליובאוויטש וחיליה ע' 144-146.

ליל ש"פ וירא תש"ו - קופיר.

וישלח ל"ט כסלו תש"ו - קופיר, קטעים נעתקו בספר התולדות צ"צ ע' 189, קובץ ליובאוויטש תש"ו ע' 2, מבוא לס' הניגונים ח"א ע' לט אות פב. (בס' תולדות הרי"א מהומיל מביא קטע משיחה ומציין "משיחת ל"ט כסלו תש"ו" והוא כנ' טעות וצ"ל "מסעות יום א' דחגה"פ תש"ו").

כ' כסלו תש"ו, קובץ ליובאוויטש תש"ו ע' 2, 3,

שבת חנוכה תש"ו, קונטרס: ברוך שעשה נסים (קה"ת תשי"א) ע' 19-20, שתי קטעים נעתקו בקובץ ליובאוויטש תש"ו ע' 3.

פורים תש"ו - קופיר, קטעים נעתקו במבוא לס' הניגונים ח"א ע' לט אות פג. ספר התולדות רי"צ ח"ד ע' 105, ספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 103, 118, 127, 133, (בספר התולדות אדה"ז שם נמ' ג"כ קטע המצויין "משיחת פורים תש"ו" והוא טעות וצ"ל "תשי"ז" וכן הוא בספר תולדות הרב המגיד ע' 44). (ספר התולדות הרב המגיד ע' 43, 45), ספר תולדות הרי"א מהומיל ע' 27, 55 (בספר התולדות שם "תשי"ז" והוא טעות וצ"ל כנ"ל).

סדר הראשון של חגה"פ תש"ו, קופיר, קטעים נעתקו, במבוא לס' הניגונים ח"א ע' לט אות פד, ספר התולדות המגיד ממעזריטש ע' 45 (ספר תולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 128),

יום א' דחגה"פ תש"ו, קופיר קטעים נעתקו במבוא לס' הניגונים ח"א ע' לט אות פה, ספר התולדות אדה"ז מהדורה ב' ח"א ע' 68, 911, 111, 131, (ספר התולדות הרב המגיד ממעזריטש ע' 38). ספר תולדות הר"א מהומיל ע' 70 (ושם צויין בטעות "משיחת י"ט כסלו תש"ו").

סדר שני של פסח תש"ו. קופיר, קטעים נעתקו בספר הניגונים ח"א ע' נג, ספר התולדות הרב המגיד ממעזריטש ע' 45 (ספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 128),

חגה"פ תש"ו, סה"מ תשי"א ע' 239.

שבת חגה"פ תש"ו בסעודת היום, קופיר, קטעים נעתקו בס' הניגונים ח"א במבוא ע' מ אות פו, ע' נג.

ליל שביעי של פסח תש"ו קופיר, קטע נעתק במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מ אות פז-פח.

ליל אחרון של פסח תש"ו, קופיר קטע נעתק בספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 120.

ליל א דחגה"ש תש"ו, קופיר, קטעים נעתקו במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מאות פט, ספר התולדות הרב המגיד ממעזריטש ע' 42 (ספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 118).

יום א' דחגה"ש תש"ו, קופיר, קטע נעתק במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מ אות ט.

יום ב' דחגה"ש תש"ו, קופיר, קטע נעתק בספר התולדות הרב המגיד ממעזריטש ע' 43 (ספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 123).

י"ב תמוז תש"ו, קופיר, קטעים נעתקו במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מא אותיות צא-צג.

ער"ה תש"ז אחרי התרת נדרים, קופיר, נעתק בספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ע' 126.

ער"ה אחר תפלת מנחה תש"ז, קופיר.

לחתנו אחר תפלת ערבית, ליל א' דר"ה תש"ז, קופיר.

מוצאי שבת שובה תש"ז קופיר.

אור לעיוהכ"פ תש"ז קופיר.

בקר עיוהכ"פ תש"ז, קופיר.

ליל ב' דסוכות תש"ז קופיר, קטעים נעתקו בספר התולדות רי"צ ח"א ע' 14,8. הקדמה לשמו"ס ח"א, שמו"ס ח"ב ע' א, (ושם בטעות "ליל ב' דחול המועד סוכות (אות ב) והוא טעות וצ"ל "ליל ב דחגה"ס (אות א)").

ליל שבת חוהמ"ס תש"ז קופיר, קטעים נעתקו בספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 80 ח"ב ע' 313, (ספר התולדות הרב המגיד ע' 43),

שבת חוהמ"ס בסעודת היום תש"ז קופיר, קטע נעתק בספר התולדות צ"צ ע' 193.

שמע"צ תש"ז, סה"מ תשי"א ע' 78.

ליל שמח"ת תש"ז קופיר, קטע נעתק בספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 121, צ"צ ע' 61.

ליל שמח"ת תש"ז קודם אמירת אתה הראית קופיר

יום שמח"ת תש"ז בהקפות, קופיר.

יום שמח"ת תש"ז בסעודת היום, קופיר, קטע נעתק באור החסידות ע' 55.

ש"פ בראשית תש"ז בסעודת היום קופיר, קטע נעתק במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מא אות צד,

משיחת ש"פ נח ושר"ח תש"ז קופיר.

כנ"ל בסעודת היום קופיר.

י' כסלו תש"ז, לקו"ד כרך ג ע' תפו-תפח.

יט כסלו תש"ז, רשימת אדמו"ר הרי"ץ בסה"מ תשי"א ע' 145, הנחה בקופיר, קטע מההנחה הועתק בספר התולדות צ"צ ע' 201.

פורים תש"ז, ספר התולדות הרב המגיד ע' 44 (ספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע' 123) (ובספר התולדות אדה"ז שם צויין בטעות "משיחת פורים תש"ו", (בספר תולדות רי"א מהומיל ע' 27 וע' 55 צויין בהערות "משיחת פורים תש"ז" וצ"ל "תש"ו)).

ליל א' דחגה"פ תש"ז קופיר (ד' אותיות).

ליל ב' דחה"פ תש"ז קופיר (י"ב אותיות).

ליל שביעי של פסח תש"ז קופיר (י"ב אותיות), קטעים
נעתקו בספר התולדות רש"ב ע' 242 (רי"צ ח"ב ע' 213),
אור החסידות ע' 64.

סעודת אחרון של פסח תש"ז קופיר (ח' אותיות),
קופיר שני (ג' אותיות).

ל"ג בעומר תש"ז קופיר (ט' אותיות), קטעים נעתקו
במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מא אות צה, ספר התולדות אדה"ז
מהדורה ב' ח"א ע' 124 (תולדות הרב המגיד ע' 55), חלק
גדול נדפס בשינויים בסה"מ תש"ח ע' 190-193.

ליל א' דחה"ש תש"ז קופיר (ו' אותיות), קטע נעתק
במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מא אות 13.

יום ב' דחה"ש תש"ז קופיר (י' אותיות), קטע נעתק
בספר התולדות אדה"ז מהדורה ב' ח"א ע' 124 (תולדות הרב
המגיד ע' 45).

י"ב תמוז תש"ז, לקו"ד כרך ג' ע' תצ-תק.

ערו"ה תש"ח אחרי התרת נדרים קופיר, קטע נעתק בספר
התולדות אדה"ז מהדורה ב' ח"א ע' 50.

ערי"ה תש"ח שיחה ביחידות קופיר.

ליל ב' דרי"ה תש"ח, קופיר, קטע נעתק בספר התולדות
אדה"ז מהדורה ב' ח"א ע' 121 (אור החסידות ע' 209).

יום ב' דרי"ה תש"ח קופיר.

יום ה' פ' וילך תשרי תש"ח (קטע) לרבנים ועסקנים,
נדפס בשעתו.

עיוהכ"פ תש"ח אחר כיסוי הדם, מועתק בתוך מכתב
כ"ק אדמו"ר שליט"א תש"ח,

יום א' דחה"ס תש"ח, קופיר, קטע נעתק בספר התולדות
אדה"ז מהדורה ב' ח"א ע' 127.

שבת חוהמ"ס תש"ח, קופיר קטע נעתק בספר התולדות
אדה"ז מהדורה ב' ח"א ע' 138.

ליל הושע"ר תש"ח, קופיר, (קטעים נעתקו בספר המנהגים
ע' 68).

יום שמעי"צ תש"ח, קופיר.

ליל שמח"ת תש"ח, קופיר.

יום שמח"ת תש"ח, קופיר, קטע נעתק בס' התולדות רי"צ
ח"ב ע' 143.

י"ט כסלו תש"ח, כת"י (ט"ז אותיות), בקיצור יותר
בקופיר, קטע נעתק במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מב אות צט.
ט"ז אד"ר תש"ח, שיחה לבע"ב ועסקנים נדפס בשעתו
על גליון בפ"ע,

פורים תש"ח קופיר, קטעים נעתקו במבוא לס' הניגונים
ח"א ע' מב אות ק. ספר התולדות אדה"ז מהדורה ב ח"א ע'
124 (תולדות הרב המגיד ע' 45).

ב' ניסן תש"ח, סה"מ תש"ח ע' 159.

ליל א דחגה"פ תש"ח, כת"י ו אותיות

שבת א דחה"פ בסעודת היום תש"ח, כת"י אותיות ז-יז,
קטעים נעתקו במבוא לס' הניגונים ח"א ע' מב אות קא, ע'
מח.

ליל ב' דחגה"פ תש"ח כת"י, אותיות יח-כח, קטע נעתק
במבוא לס' הניגונים ע' נג.

יום ב' דחגה"פ תש"ח, כת"י אותיות כט-לג.

ג' דחוה"פ תש"ח, שיחה קצרה לתלמידים קופיר.

ליל שביעי של פסח תש"ח, כת"י אותיות ל-מא.

שבת ליל אחרון של פסח תש"ח בסעודה, כת"י אותיות
מב-מה.

שבת יום אחרון של פסח תש"ח בסעודה, כת"י אותיות
(ט' עמודים תם ולא נשלם).

ל"ג בעומר תש"ח, לקו"ד כרך ג ע' תקיד-תקח.

ליל א' דחגה"ש תש"ח, סה"מ תש"ט ע' 170.

י"ב תמוז תש"ח נמצא הנחה בכת"י (ב' אותיות),
נמצא ג"כ בתוך מכתב א' מאנ"ש (הרז"פ), ונדפס בשינויים
בסה"מ תש"ט ע' 196.

קיץ תש"ח (לפני כ' אב) אודות ספר התניא, נדפס
בקיצורים והערות לס' התניא (קה"ת תש"ח) ע' קלד-קלט.
מאות ו ואלך נעתק בס' התולדות אדה"ז מהדורה א ע' קמז-
קמו).

ח"י אלול תש"ח, קופיר (ה' אותיות).

ליל ב' דר"ה תשי"ט קופיר.

יום ב' דר"ה תשי"ט קופיר, (רשימה קצרה רק נקודות
כי לא זכינו לשמוע היטיב - ז' אותיות).

ערב יוה"כ תשי"ט (אחר כיסוי הדם), סה"מ תשי"ט ע'
38.

ליל א' דסוכות תשי"ט קופיר, הנחה אחרת בכת"י ד'
אותיות.

יום שבת חוה"מ סוכות בסעודה תשי"ט קופיר, ה' אותיות.

ליל שמח"ת קודם הקפות תשי"ט קופיר ה' אותיות.

יום שמח"ת בסעודה תשי"ט (כת"י קופיר) ז' אותיות.

י"ט כסלו תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 102.

אור ליל שבט תשי"ט, לקו"ד ע' תקי-תקיד.

פורים תשי"ט, קופיר, ו' עמודים ד' אותיות.

י"א ניסן תשי"ט (ביחידות), סה"מ תשי"ט ע' 142.

י"ג ניסן תשי"ט, חה"פ תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 183,
נמ' ג"כ בכת"י.

חגה"ש תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 242, יום ב' דחגה"ש
נמ' ג"כ בכת"י.

י"ג תמוז תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 262 נמ' ג"כ בכת"י.

יום ד' פ' האזינו תשי"ט, לקו"ד ע' 1138-1140.

מוצאי יוה"כ תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 41, (קטע ביומנו
של א' מאנ"ש), (וראה סה"מ תשי"ט ע' 160).

ערב חג הסוכות תשי"ט - סה"מ תשי"ט ע' 59.

ליל א' דחה"ס תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 60.

יום א' דחה"ס תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 68.

ליל ב' דחה"ס תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 89.

יום ב' דחה"ס תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 90.

ב' דחוה"ס תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 93.

ליל שמח"ת תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 94.

יום שמח"ת תשי"ט, סה"מ תשי"ט ע' 97.

אסרו חג תש"י, סה"מ תשי"א ע' 102.

י"ט כסלו תש"י, לקו"ד ע' תקעח-תקפא, קטע ביומנו של א' מאנ"ש.

* * *

היות שהרבה קטעים הועתקו מספר התולדות אדה"ז מהדורה חדשה ח"א, רציתי קצת להבהיר ענינו, היות אפשר בנקל להסתבך בזה.

ספר התולדות אדה"ז מהדורה חדשה ח"א הוא משולב מספר התולדות אדה"ז מהדורה הישנה וספר תולדות הרב המגיד ממעזריטש ונוסף ע"ז קטעים מבטאון חב"ד גליון יט=כ (לח-לט) (עיין מ"ש על כך הת' י.י.ק. בגליון דר"ח כסלו ה'תשמ"ו) שלא הי' תחת ידו בעת שהדפיס את המהדורה הישנה, (קטע א' שנדפס במהדורה הישנה עמ' ח מקורו בבטאון חב"ד גליון ה' (כד) ע' 13 בתוך מסגרת (ובשינויים שם גליון ד (כג) ע' 14 "צירור לח"י אלול"), וזהו רובו ככולו של המהדורה חדשה ח"א.

וכמעשהו בראשון כך מעשהו בשני (ח"ב) שילב המהדורה הישנה של ספר תולדות אדה"ז עם פרק מספר תולדות הרב המגיד ופרק מתוך ספר התולדות צ"צ, והוסיף ע"ז קצת אגרות מספר "אגרות קודש אדה"ז" (להרב ש.ד. לוין), וזהו רובו ככולו של המהדורה החדשה ח"ב.

הרב שלמה יהודא רובינשטיין
- ירושלים עיה"ק -

ה י ו ם י ו ם

כב. א' תשרי, א דר"ה - מועד היום הנכתב בראשי תיבות. (ולהעיר מחה"ס וחמה"צ שבהלוח - שנכתבו בפירוש) וי"ל ע"פ המבואר בדא"ח שבראש השנה נמשך המשכה כללית על כל השנה ולכן י"ל - מתבטא ע"י כתיבת ראשי תיבות.

אין כופלין "לעילא" ראה ס' נוהג כצאן יוסף (מנהגי פ"פ) ע' רס"ג: ואומריין קדיש וכופלין לעילא ולעילא מר"ה עד אחר י"כ.

אוכלים ראש איל - ראה ספר הנ"ל, ע' רס"ד: ואוכלין ראש של איל לסימנא מילתא נהי' לראש ולא לזנב וכן אילו של יצחק.

ב' תשרי, ב דרי"ה - לא-ל עורך דין - בתפלת מוסף -
 / ראה ס' ניצוצי אור, ע"ז ד, ב אות -ח.
"בכתהאריז"ל - " ראה סידור הגאונים והמקובלים כרך
 א, ע' רל ושי"נ.

ג' תשרי - ושבת שובה - ביחידות הצ"צ אצל רבינו
 הזקן ב תצא בששי באלול . . . וביאר כי עבודת התשובה . . .
הצ"צ: להעיר שהיום הוא יאצ"ט אמו - הרבנית דבורה
 לאה ז"ל, בת אדמו"ר הזקן.

ב תצא בששי באלול: להעיר שזה ה' הקביעות דשנת
 תשי"ג (לערך חודש לפנ"ז).

עבודת התשובה: להעיר ממ"ש בשו"ע אדה"ז ס' תכ"ט,
 סעי' ב': והלכות החג דורש בשבת שובה.

ו' תשרי - כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום
נוחה הימנו - ראה שיעור חומש דיום זה: רצון שוכני סנה
 ובפירש"י (שם) נחת רוח ופיוס...

ט' תשרי - כפרות . . . ובכל פעם מסבב ג"פ ס"ה
מסבב ט"פ - ראה ס' נוהג כצאן יוסף "מנהגי פ"פ" ע' ערה.

"המלקה והנלקה שניהם אומרים והוא רחום - להעיר מס'
 נוהג כצאן יוסף, ע' רעז: ע"כ יאמר הנלקה וידוי בשעת המלקות
והלוקה אומר ג"פ והוא רחום יכפר גו'.

הרב מיכאל אהרן זעליגזא
 - תושב השכונה -

לזכות

הילד שמואל הלוי שיחי
לאורך ימים ושנים טובות
נכנס לבריתו של א"א ע"ה
ביום כ"ד אלול ה'תשמ"ו

ולזכות

אחיו אלימלך דוד, אברהם צמח, משה יהודא לייב
ואחותו חנה שיחיו

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' ישראל וזוג' מירל שיחיו ראזענפעלד